

Gradisov Vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODIETIA »GRAD SA«

V sedanjih težavnih razmerah bodo zmagovali le monolitni kolektivi

Pogovor z direktorjem gospodarsko finančne službe Ikom Ravnikarjem

Intervjuji so danes zelo moderna in priljubljena oblika obveščanja. Zato smo tokrat zaprosili direktorja gospodarsko finančne službe Ika Ravnikarja, da nam odgovori na nekaj vprašanj ob zaključku gospodarskega leta 1966. Na posamezna vprašanja Gradisovega vestnika, je direktor Ravnikar odgovoril takole:

Vprašanje: Vsak dober gospodar napravi ob koncu leta bilanco svojega dela. Kakšen je doseženi finančni rezultat v letu 1966? Kje so uspehi in kje pomanjkljivosti?

Odgovor: Po sprejetem gospodarskem načrtu za leto 1966 je uspeh podjetja ugodnejši od planiranega. V primerjavi s polletjem in tretletjem je slabši!

Za pravilno presojo je potrebno poznati vsa objektivna dejstva. Znano je, pod kako ostrimi pogoji je podjetje prevzemalo določena dela. Gradbeno tržišče na splošno je bilo v letu 1966 pod močnim pritiskom oženja fronte investicijskih vlaganj. Dela malo, dela željnih mnogo, rezultat — slabši uspeh.

Konjunkturna tehnica se je nagnila v prid investitorjem, ki to stanje uspešno nagibajo sebi v prid, gradbenim podjetjem pa tanjšajo njihov kos kruha

Poslanci za širokopoteznejše gospodarjenje

Nekateri zanimivi predlogi v družbenem planu razvoja SRS od 1966 do 1970

Zadnje čase so naši poslanci v republiške skupščine zelo intenzivno obravnavali obširne materiale glede nadaljnjega družbenega razvoja naše republike v obdobju 1966 do 1970. Med številnimi pripombami, ki so jih dali posamezni poslanci oziroma skupine poslancev zasluži precejšnjo pozornost tudi predlog skupine poslancev oziroma predlog odbora gospodarskega zbora. Ta odbor je k celotnemu gradivu, ki ga zajema družbeni plan republike, postal zelo pomembno dopolnitev. Odbor se je namreč po zelo široki razpravi zavzel za to, da bi v prihodnosti začeli pri nas gospodariti nekoliko bolj širokopotezno in ne tako drobnjakarsko, kot smo marsikdaj gospodarili doslej. Ob tem se seveda nujno neke srečamo s problematiko samoupravljanja oziroma ekonomskih enot. Toda poslanci v svojih pripombah niso hoteli nikakor zmanjšati pomena samoupravljanja, marveč so predvsem poudarili, da je treba v našem gospodarstvu naploj v prihodnjem obdobju bolj upoštevati ekonomsko celovitost vseh ekonomskih enot in njihovo cnotno poslovno politiko v okviru gospodarske organizacije, da bi tako v vseh gospodarskih organizacijah zagotovili čimbolj smotrno poslovanje in hkrati tudi omogočili kar najuspešnejše nastope na inozemskih tržiščih.

Vsekakor bi se ob teh pobudah, poslancev morali vsaj nekoliko zamisliti tudi pri nas. Menda ni nikakršna skrivnost, da je tudi v našem podjetju marsikdaj ta ali ona enota precej ozko videla le svoje »zaplotske« koristi, pri tem je pa povsem prezrla široke cilje vsega podjetja. Upajmo, da bodo pobude in skupščini tako ali drugače odjeknile tudi na terenu, v delovnih kolektivih, in seveda tudi v našem podjetju.

kaj v preprostih besedah sploh to pomeni?

Odgovor: V krogih ekonomistov traja že dalj časa boj za spremembo ugotavljanja dohodka po plačani realizaciji na fakturirano realizacijo.

V našem podjetju pomeni fakturirana realizacija vse izterjane situacije za izvršena gradbena dela, izvršitve naših obratov za obrtniška dela (npr. ključavničarska, kleparska, mizarska, tesarska itd.), storitve strojno prometnega obrata.

Fakturirana realizacija nam služi za osnovo interne delitve dohodka v podjetju in njegovo delitev na posamezne poslovne enote.

Nasprotna fakturirani realizaciji je eksterno-plaćana realizacija.

Eksterno-plaćana realizacija je tista, katero nam plača naročnik po naših fakturah na tekoči račun našega podjetja pri službi družbenega knjigovodstva.

Za izstavljeno situacijo prejme podjetje na svoj tekoči račun tudi ustrezna sredstva.

Z drugo besedo povedano, za plačano realizacijo imamo v banki denar.

Za polno razumevanje še pojasnilo: Pri fakturirani realizaciji še upoštevamo storitve naših obratov, obrati izstavljajo fakture za tuje naročnike — za te prejmemo plačilo preko banke — tekočega računa.

Za medsebojno poslovanje med poslovnimi enotami ne izstavljamo fakture temveč obremenilne note. Te obremenitve niso plačane direktno, zajete so v situacijo, ki jo izstavi gradbena poslovna enota.

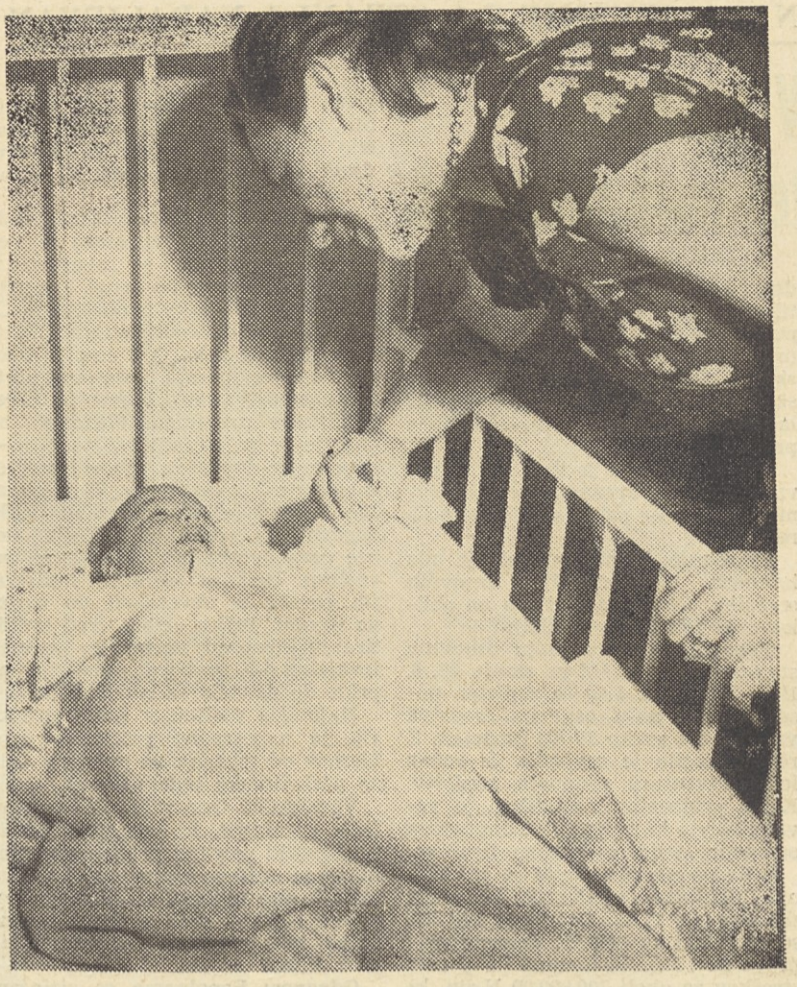
Plačana realizacija je osnova za izračun celotnega dohodka podjetja.

Pred ugotavljanjem celotnega dohodka podjetja po plačani realizaciji, tega zmanjšamo za neplačane terjatve do naših kupcev. Na ta način pridemo do plačane realizacije podjetja kot celote.

V letu 1965 so znašale neplačane terjatve 1.100.000, v letu 1966 so neplačane terjatve narasle za 773 tisoč N din. Nelikvidnost podjetij in delno poslovnih bank so vzrok za ta negativni dvig terjatev.

Vprašanje: V katerih mesecih se je pri nas začel boj za večjo produktivnost, kje naj se to v bodoče izraža in kako?

Odgovor: Določene poslovne enote so že dokazale da je večja produktivnost (Nadaljevanje na 2. str.)

OB PRAZNIKU ŽENA ISKRENE ČESTITKE NAŠIM MAMICAM, ŽENAM IN DEKLETOM

UREDNIŠTVO

NEKAJ MISLI OB 8. MARCU

Šopek cvetja za dan žena

Ko iz leta v leto praznujemo »Dan naših žena« se moramo pri tem ozreti okrog sebe, da vidimo, če pravilno pojmujeemo ta dan.

Ni dovolj, da na ta dan morda v naglici po sindikalni liniji pripravimo nekaj cvetja in skromen govor, ali da širokogrudno organiziramo izlet ali dela prost dan, da se potem trkammo na prsi, češ, toliko in toliko smo dali pri nas za ta praznik. Ni dovolj, da poveljujemo našo ženo, ki se preda in posveti materinstvu, po drugi strani pa godrnjamo, če ta žena izostane z dela zaradi bolezni svojih otrok, ali utrujenosti ter ne dosega svoje predpisane norme na svojem delovnem mestu. Vprašajmo se raje, koliko smo pa storili za te naše žene v 20 letih? Ali je s tem, da ima po pisanem zakonu pravico enakopravnosti že vse urejeno? Ali ji ne kratimo pravic preko raznih pravilnikov, češ, vse njene bonitete gredo na račun osebnih prejemkov celotnega kolektiva?

Ob teh pravicah bi se morali ustaviti in zamisliti. Ali delamo pravilo?

V našem podjetju je zaposlenih 446 žena. Ker predstavlja naše podjetje gradbeno dejavnost, smo zato v manjšini. Pa kljub temu — mislim, da vsaka žena na svojem delovnem mestu dá od sebe največ, kar le zmore. Če pogledamo naše žene — v knjigovodstvu, v strojepisnicah, predsedijo ob računskih in pisalnih strojih morda po ves dan. Zvečer pa utrjena opravlja še vse gospodinjstvo delo, ki ji je čez dan ostalo. Tu ni razlike med delavko in uslužbenko.

Ce nadalje pogledamo, koliko je žensk v organih upravljanja, vidimo, da jih na žalost sploh ni opaziti.

Nekaj več žena se udeležuje v športu, to je kegljanju, smučanju, namiznemu tenisu in streljanju.

Ni jih malo, ki bi se tudi rade udeleževale v športu, pa jih je nekako sram, češ, nismo več »mladinke« in bi se nam morda drugi smejali. Toda na take pripombe se žene ne bi smele ozirati. Saj tu gre predvsem za rekreacijo delovne žene, ki bi se željne tega, rade utrgale urico časa za sebe.

Ce bi žena videla, da se ji nudi možnost razvedrila, da jo bolj upoštevajo v predlogih in pripombah, ter da jo dejansko priznavajo kot enakopravnega člana, sem prepričana, da bi z novimi močmi prispevala k skupnosti še mnogo več, kot pa bi njeno delo to zahtevalo.

Ravno sedaj je v razpravi pravilnik o delovnih razmerjih — sprememba, ki govori o porodniškem dopustu. Pri razpravah o tej spremembi si predočimo našo delovno ženo - mater in prepričana sem, da bodo prišle pripombe poštene tako, da bo vsestransko poskrbljeno za naše mlade mamice.

Ob tem prazniku pa ne pozabimo tudi tistih žena, ki so morda na bolniških posteljah ter so skorajda že pozabljene od kolektiva. Par odkritosrčnih vrstic — želja po zdravju — jih bo verjetno zelo razveselilo.

Zelega bi, da bi ob letu lahko ugotovila, da se je položaj naše zaposlene žene obrnil na bolje, saj zdrava žena in mati ni le bogastvo družine pač pa celotne naše družbe.

N. P.

Delavski svet je razpravljaj

Na seji dne 16. februarja je delavski svet podjetja sprejel in potrdil poročilo inventurne komisije o popisu zalog osnovnih sredstev, materiala, drobnega inventarja, gotovih izdelkov in nedokončane proizvodnje ter popis terjatev in obveznosti na dan 31. decembra 1966.

Pri obravnavi poročila je delavski svet ugotovil, da se je skladiščno poslovanje pri nekaterih enotah poslabšalo, pri drugih pa je v redu in zgljedno vodeno. Ugotovil je, da je treba skozi vse leto občasno kontrolirati skladiščno poslovanje in je za to pooblastil že imenovano centralno popisno komisijo.

V zvezi s poročilom o popisu terjatev in obveznosti je delavski svet ugotovil, da je kljub težavam uspelo v večji meri izterjati s pravočasnimi sodnimi ukrepi neredne plačnike. Izterjava nerednih plačnikov je bila v preteklem letu zelo težavna zaradi zmanjšane finančne zmogljivosti tistih podjetij, ki niso uredila svojega poslovanja v skladu z reformo.

Delavski svet je dalje potrdil revalorizacijo osnovnih sredstev in določil višje ali nižje revalorizacijske koeficiente za opremo delovne priprave in za objekte, kar dovoljujejo določila zakona o revalorizaciji osnovnih

sredstev in s tem zastavil redne osnovne vrednosti.

Na podlagi določil spremenjenega zakona o sredstvih gospodarskih organizacij je delavski svet sklenil, da se bodo stroški za investicijsko vzdrževanje vsako leto v celoti nadomeščali iz ustvarjenega skupnega dohodka tekočega leta. Doslej so se namreč stroški za investicijsko vzdrževanje obračunavali po enotnem vnaprej določenem odstotku od vrednosti vseh osnovnih sredstev in se je morebitna razlika med tako obračunanimi in dejanskimi stroški prenašala v naslednje leto.

Po spremenjenem načinu je delavski svet določil najvišji znesek, ki se sme uporabiti za investicijsko vzdrževanje ter naložil strokovnim službam, da v okviru programa pravilno vzdržujejo sredstva, da bo obdržana fizična zmogljivost posameznih strojev in delovnih priprav, dokler ne bodo popolnoma odpisana. Od pravilnega vzdrževanja je odvisen poslovni uspeh, ki rezultira iz dobrega izkoriščanja strojne opreme, če se obdrži stalno njihova fizična zmogljivost.

Obširno je delavski svet na isti seji obravnaval predlog predračuna stroškov za kadrovanje za leto 1967, ki ga je pripravil center za izobraževanje. Za kadrovanje je

predvidenih za letošnje leto preko 108 milijonov starih dinarjev, od tega 67,8 milijonov za neposredno kadrovanje v podjetju (štipendije, strokovno in dopolnilno izobraževanje) in 41 milijonov za prispevek strokovnim šolam, ki bo nakazan posameznim občinam, kjer delujejo naše poslovne enote.

Število štipendij je letos manjše. Od 104, kolikor jih je bilo v začetku lanskega leta, jih je za letos predvidenih samo 55, in to največji del za študij na visokih šolah. Vlaganje sredstev za visoko strokovne kadre je še vedno nujno, da izpolnimo vrzeli v kvalifikacijski strukturi glede na zahteve našega delovnega procesa. Poleg štipendij je druga največja postavka v predračunu strokovno izobraževanje. S tem bomo krili stroške strokovnih tečajev za železokrivce in tesarje. Delavski svet je naročil, naj se pri izvajanju programa strokovnega izobraževanja vključijo še drugi poklici: zidarji, betonerji. Tak način strokovnega izobraževanja na delovnem mestu je nujen in je že po sedanjih izkušnjah dal dobre rezultate.

Delavski svet je ugotovil pravilnost usmerjanja predvidenih sredstev za kadrovanje in utemeljenost vlaganja po predvidenih postavkah predračuna ter potrdil predlog predračuna v celoti s priporočilom za razširitev strokovnega izobraževanja za določene poklice ter za zmanjšanje materialnih stroškov v zvezi z organiziranjem tečajev.

V sedanjih težavnih razmerah

duktivnost dela in uspeh na objektih, ki so grajeni v primernem tempu in do roka izročeni investitorju (npr. skladišče Teol, skladišča Koper, skladišče »Prehrana«, dela v Bosanskem Brodu). Ugodnejše uspehe lahko pričakujemo v prihodnje le pri tovrstnih gradnjah.

Nasprotje temu je gradnja stanovanj, ki kljub upoštevanju objektivnih vzrokov ne prinaša pričakovanih rezultatov.

Vprašanje: V lanskem letu je bila izvedena revalorizacija osnovnih sredstev. Ali bo to vplivalo na oblikovanje dohodka v podjetju?

Odgovor: Revalorizacija osnovnih sredstev smo izvršili po stanju 30. 6. 1966. To je bil dolg in zapleten posel, saj so naša osnovna sredstva vnesena na preko 20.000 kartotek. Z revalorizacijo je sovpadla še redna letna inventura osnovnih sredstev. Kljub zatesnelim navodilom je revalorizacija in redna letna inventura osnovnih sredstev do roka izvršena.

Vprašanje: Predvideva se, da bo v letošnjem letu dosti težje priti v kreditni politiki do potrebnih obratnih sredstev. Ali to drži in kakšne so naše perspektive na tem področju?

Odgovor: V začetku leta 1966 je podjetje razpolagalo komaj z N din 1.800.000,00 namenskih kreditov za gradnjo stanovanj za trg. V sled spremembe sistema kreditiranja smo v letu 1965 poslovnim bankam vrnilo preko 7.000.000,00 N din kreditov. Posledica tega: ustavitve gradenj za trg v jeseni 1965 v Kranju, Mariboru, Celju, Novih Jaršah.

Prvi kredit za nadaljevanje gradnje stanovanj za trg je odobrila Gorenjska kreditna banka v Kranju in s tem omogočila nadaljevanje in dokončanje 60 stanovanj v Kranju. Naslednji kredit je odobrila Splošna gospodarska banka v Ljubljani za nadaljevanje gradnje stanovanj v Novih Jaršah. V lanskem letu nam je uspela še v sredini leta delna nadomestitev potrebnih namenskih sredstev za gradnjo stanovanj za trg.

Letošnja splošna kreditna politika je na področju kratkoročnega kreditiranja to vrsto kreditov že zaostrila. Kreditni potencial poslovnih bank bo v letošnjem letu manjši od lanskega, zato ne pričakujemo kaj ugodnih perspektiv za pridobivanje namenskih kreditov pri gradnji stanovanj za tržišče.

Obrestna mera je povečana od dosedanjih 7% na do 10%. Za kredite za gradnjo stanovanj za trg v letošnjem letu banke zahtevajo že 8% obresti. Razumljivo je, da stanovanjska gradnja skorajda ne prenese tako visokih bančnih obresti.

Vprašanje: Znano je, da so naši odnosi s poslovnimi partnerji v po-

gledu ureditve medsebojnih finančnih vprašanj na zadovoljivi višini. Kaj morajo v bodoče naši strokovnjaki storiti, da se bodo ti odnosi še izboljšali?

Odgovor: Problemov urejanja medsebojnih finančnih vprašanj je več.

Odnos investitor — izvajalec je prvi. Poslovna banka drugi, Jugoslovanska investicijska banka tretji. Če je konstrukcija kreditiranja konkretnega objekta taka, kot smo jo zgoraj navedli, morajo imeti vsi partnerji sredstva za realizacijo investicijskega programa. Formalno na papirju je po navadi vse v redu — praksa je drugačna. Največkrat se zatakne pri investitorju, ki je obvezen iz svojega sklada vročiti banki dogovorjena sredstva. Običajno, kot vse gospodarske organizacije, se investitor bori za obratna sredstva, jih porabi in obveznosti do banke ne izpolni. Bržko v taki vrsti kreditiranja eden od partnerjev izskoči, izvajalec — gradbeno podjetje ne pride do denarja za izvršena dela.

Najboljša rešitev v takih primerih je neposredno reševanje problemov od primera do primera, zato se poslužujemo tega načina.

Vprašanje: Oprostite, da postavljam vprašanje, ki sem ga v prejšnji številki postavil predsedniku komisiji za sestavo plana ing. Vasletu. Naše bralce zanima, ali je mogoče v našem sistemu delitve dohodka povečati tako potrebne sklade podjetja in kako?

Odgovor: Popolnoma se strinjam s predsednikom komisije za sestavo plana, da bo podjetje prepotrebne sklade lahko formiralo samo z nesebičnim posluhom za jačanje finančne potenciala podjetja upošteva-joč pri tem akumulativnost posameznih poslovnih enot in njihovih dejavnosti.

To zrelost in razumevanje pričakujemo od naših neposrednih proizvajalcev.

Vprašanje: V gradbeništvu, posebno še pri nas, mnogo razpravljamo o prepočasem dviganju osebnih dohodkov. Kaj sodite o tem vprašanju in kako doseči čimprejšnjo realizacijo tega?

Odgovor: Gledano na gradbeništvu kot celoto lahko pričakujemo hitrejši dvig osebnih dohodkov, če so za to dani pogoji. Smatram, da v letu 1967 gradbeništvu teh osnovnih pogojev ne bo imelo.

Pri popuščanju 25 in več % od razpisanih cen ne pričakujemo dviganja osebnih dohodkov če pri tako dobri organizaciji in prizadevnosti kolektiva.

Solidna osnova novi organizacijski prijemi so šele porok za dvig osebnih dohodkov, ki ga gradbeništvu kot panoga tudi zasluži.

Vprašanje: Za zmanjševanje režijskih stroškov in hitrejšega poslovanja boste v kratkem mehanizirali celotno knjigovodstvo. Ali to drži in kakšne rezultate si obetate od vašega novega poslovanja?

Odgovor: Naša naloga v letošnjem letu je, da pričujemo z uvajanjem izračuna osebnih dohodkov na elektronskem avtomatu. Cilj ni samo zmanjšanje stroškov, osnovno načelo je strokovnost, preciznejše in kvalitetnejše poslovanje, predvsem pa odprava »dupliranja« del.

Manj sestankov in več konkretnega dela, tako so dejali na letni konferenci Zveze komunistov v Mariboru — Slika desno: delovno predsedstvo konference

Naš čas je čas dejanj

Z letne konference osnovne organizacije ZK v Mariboru

Letna konferenca zveze komunistov »Gradisa« v Mariboru je potekala v izrazito delovnem vzdušju. Sekretar osnovne organizacije Anton Gruden je že v svojem poročilu ugotovil, da je bil program dela OOZK v preteklem obdobju zelo konkreten! Člani ZK so z veliko odgovornostjo in doslednostjo prevzemali določene naloge in jih tudi disciplinirano izvajali. Predvsem pa moramo pohvaliti, da so težišče svoje akcije prenesli v organe samoupravljanja, v družbene organizacije ter tako ogromno pripomogli, da je samoupravna ideja in smisel za skupne akcije že prodrla v zavest slehernega člana kolektiva. Zato so dosegli velike uspehe tako na gospodarskem in političnem področju, kot tudi v pogledu reševanja medsebojnih odnosov. V razpravi je sodelovalo 12 članov ZK, ob zaključku so izvolili nov sekretariat ter sprejeli vrsto konkretnih sklepov.

V nadaljevanju poročila je tovariš Gruden dejal: Člani ZK so pravilno razumeli sklepe plenuma ter ugotovili, da gre danes v bistvu za spopad dveh sistemov, to je sistema samoupravnosti družbe in sistema trde roke. Mi smo seveda za prvi sistem, ki ga bomo tudi v bodoče izvajali in zagovarjali. Zato tudi reorganizacija zveze komunistov ni samo reorganizacija organizacije, temveč je reorganizacija nas samih in našega dela, ki s svojo politično orijentacijo in delovanjem temelji na znanosti in resničnem interesu človeka. Nato je govoril o vlogi članov ZK pri izpolnjevanju gospodarskih nalog, ko so si predvsem prizadevali za zvišanje produktivnosti dela, boljše organizacijske oblike dela in zmanjšanje režijskih stroškov ter so pri tem vložili vse umske in fizične sposobnosti. Ko je govoril o vlogi mladine, je med drugim dejal: »Ne morem trdit, da komunisti ne bi svoje vloge pri delu z mladino dovolj poznali, vendar pojmujejo to vprašanje vse preveč praktično. Na eni strani mladino premalo vključujemo v neposredno reševanje družbenih problemov, na drugi strani pa se mladina tudi sama premalo zanima in vključuje v aktivno delo in življenje kolektiva. Mladina ima dostikrat občutek, da jo starejši odrivajo. Znebiti se moramo nezaupanja do mladine ter jo vključiti v samoupravni sistem ter v družbeno politično delo.«

Prvi v razpravi je govoril tov. Lado Janžekovič, ki je med drugim dejal, da stoji pred nami poslovno leto 1967. ki bo po dosedanjih infor-

macijah in znakih na tržišču vsaj za našo poslovno enoto še bolj kritično. Investicije so toliko zmanjšane, da je težko dobiti delo, in če ga, vedno nastane vprašanje, ali bomo objekt končali s finančnim uspehom. Sreča, da smo že pred reformo gospodarili po reformskih načelih, saj je bilo povsod čutiti skrb za skrbno in racionalno gospodarjenje s sredstvi in borba za dvig produktivnosti dela. Tako danes z občutno manj delavci dosegamo dokaj visoko realizacijo. To je lep uspeh in naša naloga je, da bomo tako delali tudi v prihodnje.

Tovariš Zajšek je razpravljal o reorganizaciji komunistov in sindikalnem delu, ki bo moralo biti uspešnejše kot doslej. Komunisti morajo preiti v ofenzivo to pa pomeni, da morajo postati kreatorji naše politike.

Tudi drugi diskutanti so govorili o reorganizaciji, o dvigu zavesti, ideološki izgradnji, problemih na tržišču itd. Ob koncu so sprejeli program dela za leto 1967. Za novega sekretarja so znova izvolili tovariša Antona Grudna.

C.

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno

Veliko zanj manje za garaže

Zanje se zanimajo nekatera podjetja v Beogradu, Čacku, Sarajevu in Zagrebu

Naše montažne betonske garaže so si pridobile že precejšen krog privržencev. Znano je, da obrat gradbenih polizdelkov v Ljubljani že več let izdeluje te lične in hkrati udobne garaže, ki ki so si v Ljubljani in okolici pridobile v zadnjih letih pri potrošnikih že precejšen sloves. Naše montažne garaže niso ceneje samo zato, ker so res poceni (dobiš jo za manj kot 400.000 starih dinarjev) marveč ti garažo v najkrajšem času tudi kjerkoli lahko postaviš, saj obrat gradbenih polizdelkov poskrbi tudi za prevoz montažnih elementov ter za montažo garaže, ki jo spretni monterji sestavijo v neverjetno kratkem času. Nič ni torej čudnega, da je za naše garaže v Ljubljani zlasti jeseni toliko interesentov, da obrat komaj lahko ugodi vsem željam.

Te dni pa smo izvedeli, da je sloves naših garaž segel tudi precej dlje zunaj meja Ljubljane. Menda so naše garaže videli tudi občani iz drugih republik ozroma gradbeni strokovnjaki iz drugih mest. Prav zato so naši projektanti (znano je, da je to montažno garažo projektiral naš arhitekt inž. arh. Boris Vede) dobili zadnje čase več ponudb za prodajo licence oziroma načrtov za izdelavo garaž. Tako smo slišali, da se za naše garaže zanimajo nekatera podjetja v Beogradu, Čacku, Sarajevu in Zagrebu. Vsekakor je to za nas lep uspeh in hkrati dobra reklama. Kolikor bo prišlo do ustreznih dogovorov oziroma ponudb, bodo naši projektanti (in seveda z njimi finančniki) nedvomno rekli svoj »da«, to pa pomeni, da bodo začeli proizvajati montažne betonske garaže po »Gradisovih« načrtih širom Jugoslavije.

Z učenjem tujih jezikov ne smemo odlašati

Vse večja ekspanzija in uveljavljanje našega gradbeništa na zunanjem tržišču je v zadnjem času postavila pred nas nove probleme, med katere spada brez dvoma vprašanje sporazumevanja s tujimi partnerji. Do nedavnega, ko smo bili z našo gradbeno dejavnostjo še v precejšnji meri zaprti v svoje nacionalne okvire, nezmožnost sporazumevanja z zunanjim svetom ni predstavljala posebnega problema. Bilo je sicer nekaj posameznikov, ki bi bili lahko deležni raznih štipendij za specializacije in izpopolnjevanje v tujini, pa zaradi neznanja jezikov za takšna mesta niso mogli konkurirati. Takšne primere smo včasih reševali kampanjsko, s »hitrimi«, intenzivnimi tečajji, ki trajajo ca. 3 mesece po ves dan, tako da so bili stroški poleg šolnine tudi v izpadu rednega delovnega časa.

Danes se s takšnim načinom reševanja teh problemov ne moremo sprijazniti, ker ne gre več za posameznike, ki se študijsko izpopolnjujejo, temveč za organiziran nastop mobilnih grupacij za dela na zunanjih tržiščih. Da smo takšnim nalogam po tehnični plati dorasli, smo že dokazali in k sreči je doslej vsaj vodilni tehnični kader znal tuje jezike. Da bi pa lahko bilo v tem pogledu še neprimerno boljše, tudi vemo. Kot nam je jasno, da bomo morali iskati dela zunaj naše ožje domovine. Če ga tu ne bo dovolj, nam mora biti jasno, da bomo morali na to biti vsestransko pripravljene, če bomo hoteli biti tudi uspešni. Eden zelo važnih faktorjev pri tem je seveda znanje tujih jezikov. To pa se ne da kupiti kot žerjav ali buldožer, temveč zahteva sistematičnega vzgajanja kadrov in dostikrat večletnega truda.

Kot je znano, se teh perspektivnih nalog naše podjetje dobro zaveda, saj je center za izobraževanje že lansko leto organiziral uspešne začetniške in nadaljevalne tečaje tujih jezikov, kateri so tudi letos. Lepi uspehi, ki so jih tečajniki pokazali ob lanskoletnih zaključnih izpitih, samo dokazujejo, da so jih tečajniki vzeli z vsoto resnostjo in da v ta namen vložena sredstva niso bila zaman.

Res je, da so nekateri prijavitelci iz upravičenih ali neupravičenih razlogov dostikrat izostali ali celo prekinili. To pa ne more zmanjšati uspeha večine udeležencev in pomena jezikovnih tečajev na sploh. Vedeti je namreč treba, da zahteva učenje tujih jezikov tudi ogromno individualnega napora, kateremu pa marsikdo kljub dobri volji, ki jo kaže na začetku, potem ni kos. S tem je pač treba računati pri vsaki stvari, ki zahteva umski napor, zakaj napačna bi bila predpostavka, da je lahko tečaj uspešen le, če ga obiskuje množica, pri tem pa večina le »poslušal«. Prav študij jezikov zahteva intenziven kontakt med učencem in učiteljem in nobene »škode« ni, če potem kakšen »poslušalec« odstopi. Jasno pa je, da tudi tukaj brez discipline ne gre, da bo morda potrebno v perspektivi poiskati takšne oblike, ki bodo v največji meri zagotovile končni uspeh. Zavedati se namreč moramo, da s tovrstnim izobraževanjem kadrov ne kaže zamuditi časa, saj so nam že danes potrebni. Da se nam bodo v ta namen vložena sredstva tudi bogato obrestovala, bo seveda pokazala prihodnost in v to moramo biti prepričani.

Ing. Boris Vede

V Opatiji gre za rekorde

Do 15. junija moramo v našem uglednem turističnem središču zgraditi sodoben osemetažni hotel z 270 ležišči

- Dne 14. januarja letos smo podpisali pogodbo.
- Dne 17. januarja smo v Opatiji že začeli s pripravljalnimi deli.
- Danes — komaj dober mesec po podpisu pogodbe — so temelji že izkopani in tudi v glavnem že zabetonirani. Imamo že opažen del kletne plošče...

To so bile uvodne besede inž. Saše Skulja, s katerimi je hotel poudariti neverjetno oster rok, ki ga terjata današnji čas in sedanje razmere. Skratka, hotel je poudariti, da bomo morali v Opatiji pobijati vse dosežane rekorde. Sicer pa — zdaj lepo bo vrsti in počasi.

Sredi januarja so bili zaključeni pogovori med gradbenim vodstvom Ljubljane ter dvema investitorjema, hotelskim podjetjem »Kvarner« iz Opatije in ljubljansko »Prehrano«. Kot že omenjeno, je bila 14. januarja tudi podpisana pogodba, s katero je naša edinica prevzela nalogo, da bo v najkrajših rokih zgradila v Opatiji nov, sodoben hotel in vrh tega še samopostrežno trgovino. Hotel bo imel naziv »Hotel de Paris«, ob njem pa bo samopostrežna trgovina ljubljanske »Prehrane«.

Zakaj smo prevzeli to nalogo? Vsekakor tu ni potrebno dosti pojasnjevati, saj vemo, da mora danes sleherno gradbeno podjetje kar krepko zagrabiti za vsako delo, ki se ponuja, pa naj bo slabo ali dobro. No, resnici na ljubo je treba povedati, da objekt v Opatiji ni kar tako. Vrednost vseh gradbenih in gradbeno-obrtniških del je predvidena na 550 milijonov starih dinarjev, kar kaže, da gre za precejšen objekt. V

zemlji bo ena sama etaža, nad zemljo ima hotelski objekt šest etaž, prav na vrhu (osma etaža) pa so prostori za strojnico. Skupno bo v objektu 270 ležišč. Vrh tega je s hotelskim delom objekta funkcionalno povezana tudi samopostrežna trgovina, ki je nekakšen pritrilni razširjeni del hotela. V teh prostorih bo imela, kot že omenjeno, ljubljanska »Prehrana« svojo samopostrežno trgovino. Celotno gradnjo smo prevzeli za fiksno ceno ali na ključ.

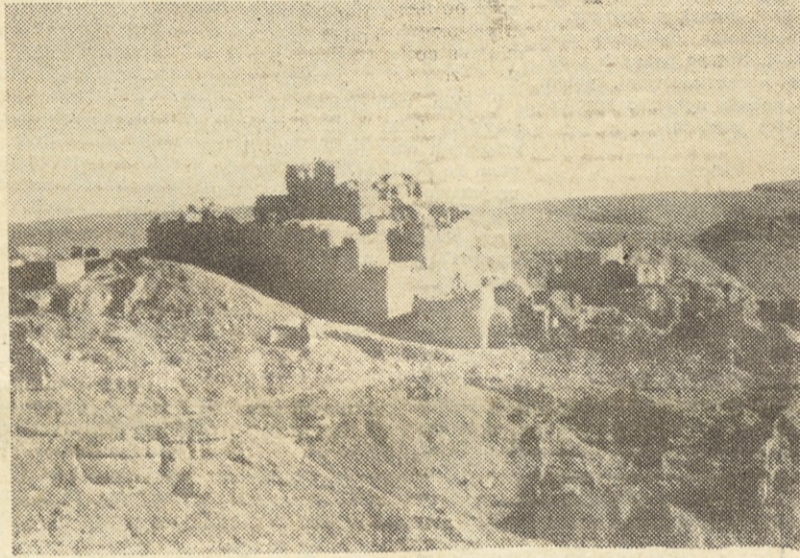
Rok za predajo novega hotela v Opatiji je res oster (15. junija), še bolj pa za samopostrežno trgovino, ki jo moramo predati investitorju kar do 15. maja. Toda naši delavci, tehniki, delovodje, inženirji in drugi strokovnjaki, ki so prevzeli to delo, niso držali rok križem, kar kaže, da se dobro zavedajo resnosti časa in seveda tudi ostrega roka. Zavedajo pa se tudi, da nam lahko obljuba, ki smo jo dali investitorju s pogodbo, odpre vrata za nova in nova dela. Vsekakor si bomo z izpolnitvijo roka pridobili pri teh in še drugih investitorjih zaupanje, dobro legitimacijo ter hkrati s tem možnosti za nova dela.

»Ze 17. januarja smo začeli delati,« je pripovedoval inženir Skulj. »Do sredine februarja, torej le dober me-

sec po podpisu pogodbe, je v Opatiji že marsikaj videti. Ob gradbišču že stoji žerjav, izkopali smo več kot 2000 kubičnih metrov materiala, in sicer pretežno v skalnatih tleh. Tako smo morali pretežno del izkopa minirati, čeprav je vse naokoli poino stanovanjskih poslopij. Zabetonirali smo že večji del temeljev, kletna plošča je že opažena. Lahko trdim, da je na temeljih opravljenih že nad 80 odstotkov betonskih del.«

In kako teče delo v Opatiji? Organizatorji pravijo, da teče delo kot po maslu. Tu je pravcati »zahodnoevropski« delovni elan: na delu sta dve izmeni, ki delata vsaka po 11 ur dnevno. Obe izmeni sta povsem enakovredni. Ob gradbišču je že tudi betonarna, ki pripravlja beton za objekt. Skupno je v Opatiji zaposlenih okrog 70 ljudi.

Seveda se graditelji novega opatijskega hotela zavedajo številnih ovir in težav, s katerimi se že morajo in se še bodo morali boriti. Vsekakor je poglobljena zapreka pomanjkanje časa. Toda ni samo čas, ki bo vse močno priganjal. Težava je tudi v tem, da še niso pripravljene vsi načrti, kar bi sicer olajšalo graditeljem delo in omogočilo boljšo organizacijo. Načrte pripravlja projekantska organizacija »Opatija-projekt« v Opatiji.

Delamo z roko v roki in si pomagamo, kolikor moremo,« je pripovedoval inž. Skulj. »Vemo, da so nervozni projektanti in tudi oni vedo, da se nam strašansko mudi. Toda z živčnostjo, z nestrpnostjo in nejevoljo ne bi prišli nikamor. Zato smo, kolikor se le da, strpni, uvidni, sodelujemo skratka na vseh koncih in krajih. Tako bomo prav gotovo dosegli več, kot če bi bili živčni in če bi obdleževali drug drugega.«

Ob koncu naj še omenimo, da bo novi opatijski hotel zgrajen v skeletnem sistemu. Nekateri elementi, zlasti stropni, bodo montažni in prefabricirani. Za prvo etažo bo montažne elemente dobavil obrat gradbenih polizdelkov iz Ljubljane, ki ima večje zmogljivosti in lahko takoj pripravi potrebno število montažnih elementov. Vse nadaljnje elemente pa bo izdelalo reško podjetje »Betograd« predvsem zato, ker je od Reke do Opatije le dober streljaj in bo nedvomno zaradi znatno krajšega in cenejšega prevoza tudi cena teh elementov nižja.

Za proizvodnjo in delo moramo človeka strokovno in varnostno vzgojiti

Da naš današnji naslov ne bo samo geslo in beseda in veter, smo v skladu z zakonskimi predpisi organizirali vrsto seminarjev s področja varstva pri delu.

Seminarjev se je do danes udeležilo 89 delovodij, tehnikov in inženirjev. Seminarji so organizirani ob sodelovanju Zveznega centra za izobraževanje, kjer bodo kandidati pozneje tudi polagali tozadevni izpit. Seminar je obsegal celotno zakonodajo s področja varstva pri delu, higienske in zdravstvene ukrepe ter vrsto konkretnih primerov iz dela in življenja na gradbišču. Čeprav je bila snov glede na izpite težka, so bili vsi kandidati s predavanji zelo zadovoljni. Vsi želijo, da bi podobna predavanja organizirali vsako leto.

Parada na dan osvoboditve v Libiji

Licitacija v Libiji

Za začetek nekaj splošnih podatkov o Libiji. Libija meri 1.760.000 km² (sedemkrat večja od Jugoslavije) in ima 1.200.000 prebivalcev. Po družbeni ureditvi je ustavna kraljevina s kraljem Idrisom na čelu. Kralj izhaja iz beduinskega plemena, ki se je ves čas okupacije borilo z Italijani.

Pokrajina se od morja proti notranosti stopničasto dviga. Klima je vroča in suha. Gosteje je naseljen le obalni pas, v notranosti pa so samo posamezne oaze. Prva trgovska oporišča so na libijski obali ustanovili že stari Grki. V I. stoletju pred našim

Po priporočilu Ingre naj bi pregledali okraj Gherian, ki se nahaja ca. 160 km južno od Tripolija in okraj Derna, ki se nahaja vzhodno od Bengazija in sega do egiptovske meje. V ta namen smo se takoj po prihodu v Tripolis razdelili v dve grupi in naslednjega dne odšli na teren. Bil sem v grupi, ki naj bi pregledala okraj Derna. Da bi prišli do Derne, ki se nahaja ca. 900 km od Tripolija, smo morali najprej z avionom do Bengazija in nato z avtomobilom do Derne in Tobruka. Za celotni okraj Derna je predvidenih ca. 1170 hišic in stanovanj v 29 različnih mestih. V glavnem se nahajajo bodoča gradbišča v obmorskem pasu, nekaj pa jih je bilo tudi do 250 km globoko v notranosti, v oazah.

Obšli smo vse te kraje in zbrali potrebne podatke o materialu, ki ga je mogoče dobiti na kraju samem, o možnosti uporabe pristanišč in pa predvsem o vodi, ali jo je treba dovažati ali pa jo je možno črpati. Kontrolirali smo tudi razdalje med posameznimi gradbišči, ker so bili podatki, ki smo jih dobili od investitorja, zelo netočni. V splošnem lahko rečem, da je vsa Cirenaika od Bengazija do egiptovske meje eno samo gradbišče. Gradijo ceste, naselja, šole, električne centrale, vodohrame in vodovod, pristanišča, silose, namakalne naprave za polja itd. Podobno sliko smo videli v Tripolitani. Z vreleci nafte se življenje v Libiji popolnoma spreminja. Motorizacija je že bolj razvita kot pri nas. Beduinske družine iz terenskih vozil ali avto poleg šotora niso nobena redkost.

Ko smo se vračali iz Tobruka po zgornji cesti, smo videli ob cesti grobišča iz II. svetovne vojne — tu je bil glavni operativni pravec obeh sovražnih armad. Sosedni okraj s svojimi zelenimi griči spominja malo na našo Dolenjsko, le da so pobočja bolj strma in odsekano padajo v doline oz. prazna korita rek — wadije.

V tem okraju grade tudi novo prestolnico Libije, ki se imenuje Beida, po naše Belo mesto. Po vrnitvi v Tripolis smo primerjali dobljene podatke iz obeh okrajev in se odločili za okraj Gherian.

Na licitaciji je sodelovalo devet gradbenih podjetij oz. združenj; tri italijanska, dve francoski, eno angleško in tri jugoslovanska. Zopet se je ponovila stara pesem konkurence jugoslovanskih podjetij v tujini, čeprav je imela »Ingra« soglasje zvezne zbornice za sodelovanje na licitaciji v tem okraju.

Libija je brez dvoma zaradi finančnih možnosti in velikih planov izgradnje perspektivno tržišče, vendar je predpogoj za uspeh na licitaciji dobro poznavanje tržišča. Za začetek bi bilo smotno nastopiti mogoče s kakšnim libijskim partnerjem pri licitaciji za manjše objekte ter tako ob minimalnem riziku res dobro spoznati tržišče in razmere, ki vladajo v Libiji.

ing. S. E.

Del članov skupine, ki je sestavljala ponudbo

Večji dohodek - večji osebni dohodki - večji skladi

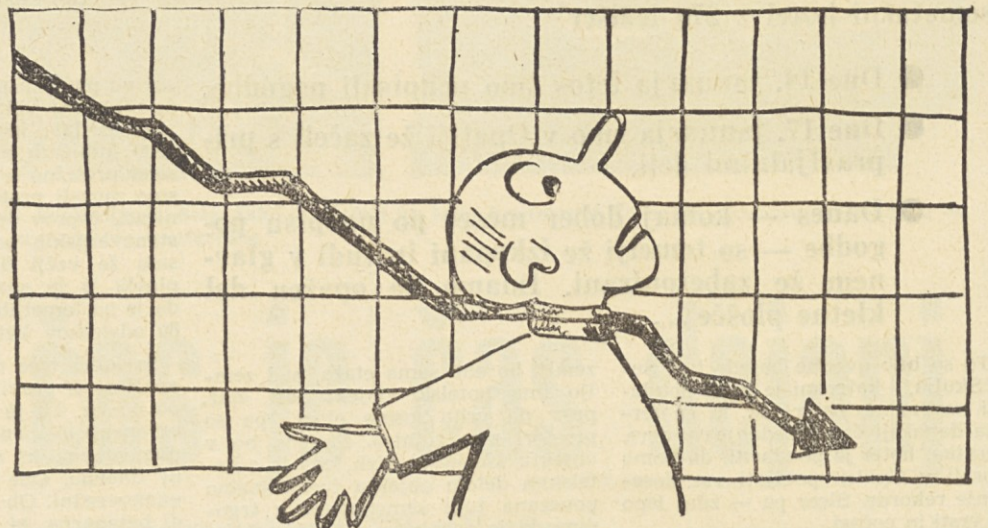
Komisija za plan in razvoj delavskega sveta podjetja je na svoji 4. seji dne 6. februarja določila nekatere izhodiščne principe za plan 1967. Med drugim je bilo določeno, da naj enakemu dohodku ustrezajo enaki osebni dohodki in skladi z motivacijo, da so pogoji gospodarjenja za vse gradbene enote enaki. Če bi pri tem upoštevali še to, da naj bodo vse poslovne enote enako tretirane pri delitvi dohodka in da morajo enote z večjo akumulativnostjo več odvajati v skladi kot manj akumulativne, potem bi imeli nek sistem, ki bi bolj ali manj objektivno ustrezal današnjim potrebam.

Pri tem pa moramo pripomniti, da pri obratih kviri dejansko sliko SPO, ki je imel 2,5-krat večje osebne dohodke, kakor je znašal njegov dohodek.

Dejanska slika delitve v obratih pa je takale (tab. 3):

Tabela 3

Obrat	OD	Skladi
SPO	254,0	—
KO-Lj.	75,6	24,4
KO-Mbr.	75,5	24,5
LO-Sk. L.	85,3	14,7
OGP	78,5	21,5
Povpr. brez SPO	78,5	21,5

DOHODEK

Zanima nas vprašanje, kaj predstavljajo posamezni odmiki in za kakšna odstopanja tu sploh gre? Pri gradbenih poslovnih enotah (sl. 3) znaša maksimalni presek preveč izplačanih osebnih dohodkov na uro 7%, maksimalni znesek »premalo« izplačanih OD za 4,5%. Podobno je pri obratih (sl. 4): maksimalni znesek preveč izplačanih OD je 5,2%, premalo izplačanih pa 3,1%. Pri projektivnem biroju zneske preveč izplačan OD 3,5%.

Seveda ustrezajo ti odstotki za izbrano linijo, ki jo lahko nadomesti druga, morda boljša.

Vendar pa moramo pri izbiri delitvene črte paziti na naslednje zahteve:

1. da se čimbolj približa dejanskemu stanju delitve dohodka iz l. 1966.
  2. da je dovolj stimulativna in da hkrati zagotavlja pametno rast skladov,
  3. da je zvezna in ravna.
- Pri tem moramo vedeti, da je zahtevi pod tč. 1 možno ustreči le približno.
- pri zahtevi pod tč. 2 je treba vzeti neko razumno delitev pri zaraščanju ustvarjenega dohodka. Nestimulativna delitev bi že bila pri delitvi 50 : 50, za naš primer pa smo vzeli razmerje 68 : 34 v korist osebnih dohodkov.
- Z omejitvijo pod tč. 3 pa je zagotovljena enostavnost in razumljivost postopka.

Preden preidemo k nadaljnjim razglabljanjem o delitvenem sistemu, moramo še nekoliko podrobneje analizirati izbrano črto delitve in kaj v našem konkretnem primeru predstavlja.

V podjetju je znašal dohodek ob 3/4-letni bilanci 1966. leta 598 din na uro, od katerih smo dali za osebne dohodke 516 din/uro (86%), za sklade pa ostanek. To velja za delitev dohodka na nivoju podjetja. Dohodek pa nastaja še iz pomožnih dejavnosti in en.t. ki v našem raziskovalnem primeru niso zastopane (SPO, Celje, Koper, Nemčija, izredni dohodki, centrala - izdatki OD itd.) zato nastaja delitveno razmerje 86 : 14 za obravnavane PE pri dohodku 500 din/uro. To razmerje določa tudi najmanjši osebni dohodek

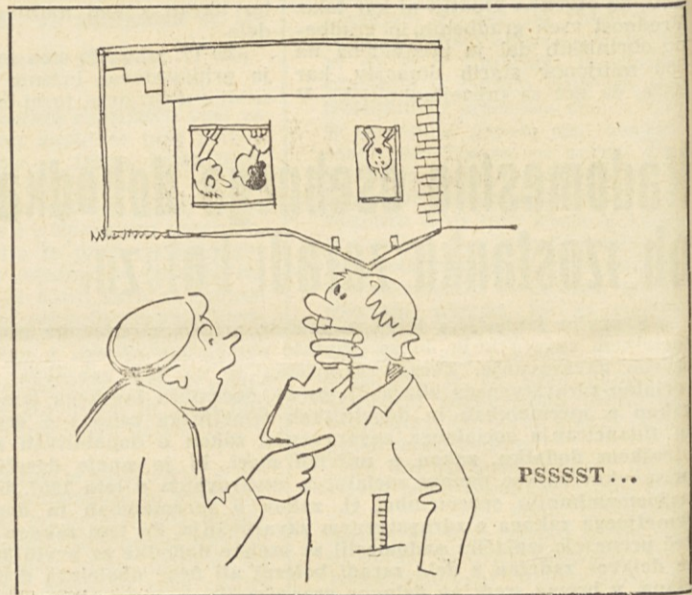
430 din/uro, ki še zadošča (po predlogu, pravilnik lahko določi drugače), preden poslovna enota lahko zaprosi za interno posojilo.

Če vzamemo v pretres delitveno razmerja v različnih poslovnih enotah, potem vidimo, da ima gr. v Ljubljana z ustvarjenim 537 din dohodka na uro po predlagani delitvi razmerje 81,5 : 15,5. Gradb. vodstvo Jesenice pri 643 din dohodka razmerje 81,2 : 12,8, OGP pri 732 din dohodka 79 : 21, KO Ljubljana pri 855 din dohodka raz-

osebne dohodke in še za teje moralo dobiti posojilo, ker je dohodek 384 din/uro predstavljal 88% od izplačanih OD.

Po predlagani delitveni črti pa bi imela PE Celje pri ustvarjenem dohodku delitveno razmerje 92 : 8 (skladi bi bili obvezni tudi pri enoti, ki z dohodkom ne pokriva osebnih dohodkov).

II. Pri ustvarjenih skladih, ki so del dohodka poslovne enote, moramo prav tako že vnaprej predvideti del, ki bo šel v skupne

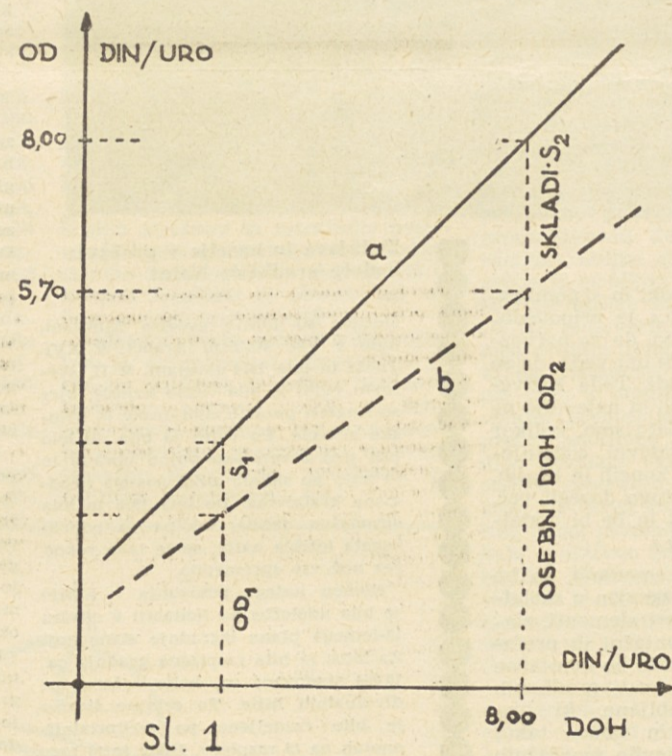
Podatki za l. 1966 nam kažejo, da smo zaradi zaostrenih pogojev gospodarjenja in dviga življenjskih stroškov zboljšali delitveno razmerje v korist osebnih dohodkov na račun skladov. Drugače tedaj sploh ni bilo mogoče storiti.

Danes pa si zastavljamo vprašanje, kakšni bodo pogoji že v bližnji bodočnosti? Odgovor je jase: naša lastna prihodnost je odvisna od našega gospodarjenja. Osebnih dohodkov ni mogoče dvigovati, ne da bi pri tem večali dohodek. Skladi pa so absolutno potrebni v današnjih pogojih gospodarjenja. Naš namen je, da povežemo dohodek, osebne dohodke in skladi v medsebojno pravilno odvisnost. Ako pa nenaden porast življenjskih stroškov zahteva povišanje OD, se lega delitvene linije, po sklepu DSP, pomakne navzgor.

Če analiziramo delitveno razmerje za l. 1966 po panogah z nekaterimi poenostavitvami, potem se nam pokaže nekoliko spreminjena slika (tab. 2):

Tabela 2

PE	OD	Skladi
Gradb.	83,5	16,5
Obrati	92,7	7,3
Proj. biro	75,4	24,6

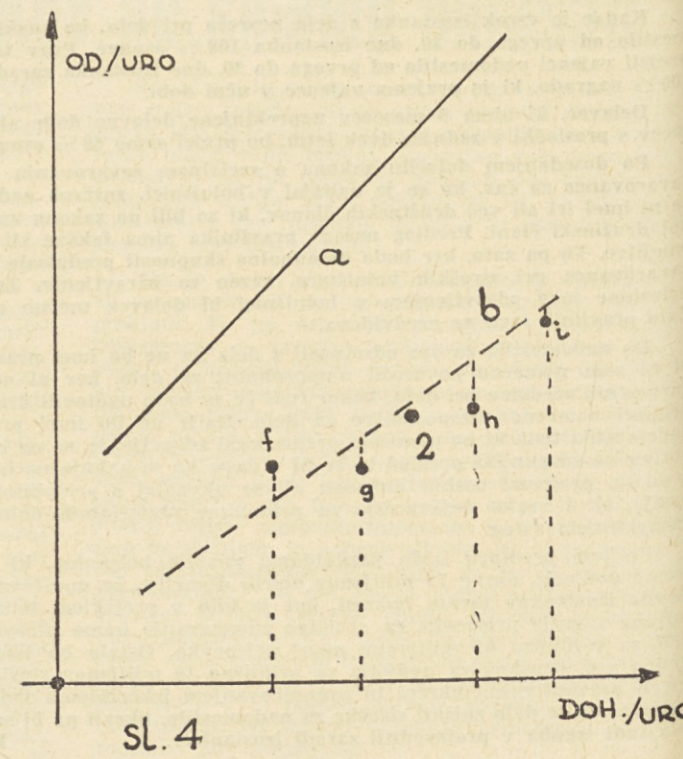
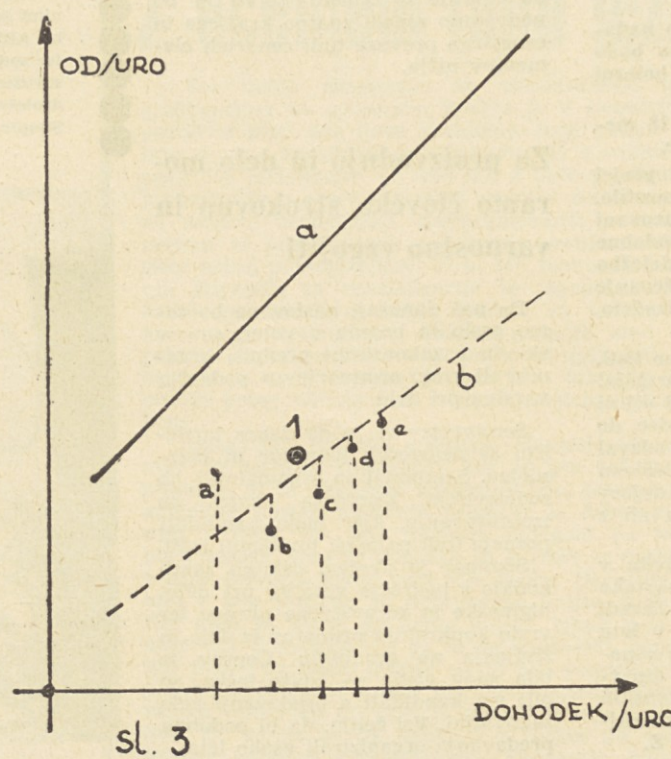
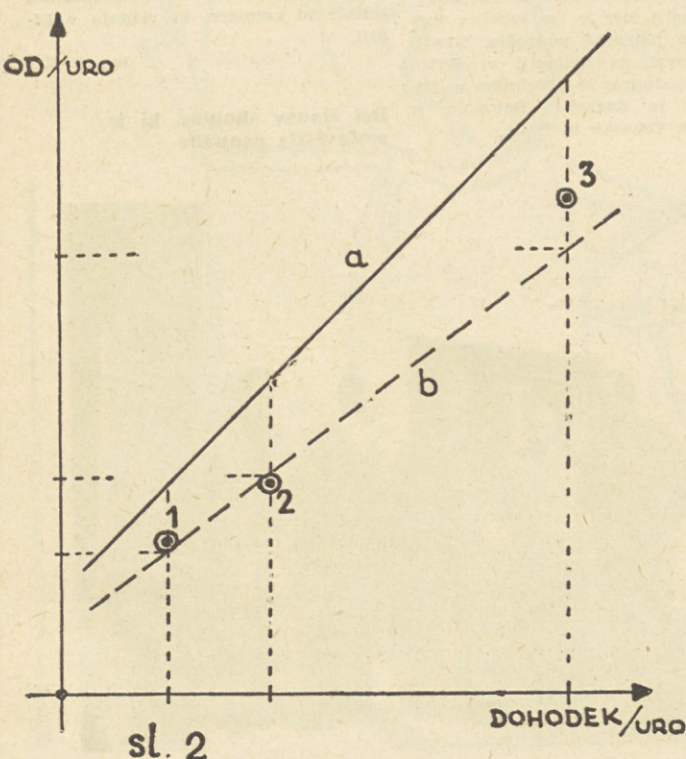

Ker je še veliko takih premic, ki bi lahko ustrezale našim zahtevam, se vprašujemo, katera pa je tista edino pravilna, ki bi najbolj ustrezala?

Pogledati bomo morali nekoliko nazaj, kakšna so bila v našem podjetju ta delitvena razmerja. Ze takoj je potrebno poudariti, da so se delitve sukale po danih razmerjih: osebni dohodki niso bili toliko odraz gospodarjenja in stimuliranja, kot takratnega položaja, ki je narekoval pametno omejevanje osebnih dohodkov in povečevanje skladov. Poglajemo rajši številke (v%), tab. 1:

Tabela 1

	Leto	1964	1965	1966
Dohodek		100	100	100
Os. doh.		70	73	86
Skladi		30	27	14

Odgovernost in problemi

Več ali manj je verjetno znano, da imamo v podjetju seminarje o varstvu pri delu. Avditorij tvorijo predvsem delovodje in tehniki — gradbeniki ter mojstri in tehniki — kovinarji.

Na seminarju obravnavajo predvsem zakonodajo v zvezi z varstvom pri delu, odnose med ljudmi in poučevanje delavcev, pogoje dela, higijensko, zdravstveno in socialno varstvo, varnost pri delu z električnimi napravami ter požarno varnost. Program je obširen ter se predvsem nanaša na delo v operativni, zajema torej vse tisto, kar delovodje in tehniki doživljajo vsak dan v svoji praksi na delovnem mestu.

Zakonodaja v zvezi z varstvom pri delu pa prinaša nekaj novega. Opredeljuje odgovornost na delovnem mestu. Ne gre samo za kvaliteto ter trajanje nekega dela,

temveč tudi, da bo to delo opravljeno varno, brez poškodb ali človeških žrtev. Novi predpisi točno precizirajo direktne odgovornosti od najvišjega pa do najnižjega, seveda po rangu. Torej predpisi so tu, odgovornosti pa jasne ter vsake ve za svoje.

Za različni zahtevami po odgovornosti pa se skriva problem, kateri je bil nakazan na seminarju ter ga je treba načeti pri korenini. Problem je širšega značaja ter delno tudi sega čez okvir podjetja.

Naše poslovne enote uporabljajo za opravljanje svojega dela mnogo raznovrstne mehanizacije. V sestavu te mehanizacije je mnogo strojev in naprav starejšega porekla. Ti stroji ali naprave služijo svojemu namenu, vendar nastopa vprašanje, če je poskrbljeno za varno delovanje, preden ga začne uporabljati.

Morda bi kdo dejal, da je to revolucija na tem področju. Toda ni tako, to je samo pospešena evolucija. Takoj tu se že našli zagovorniki v dveh taborih. Eni zagovarjajo nujnost zamenjave zastarelih strojev in naprav (vsaj lahke mehanizacije), drugi dodatne opreme, ki naj bi ustrezala zahtevam varnega obratovanja strojev in naprav. Oboje pa je problem finančnega značaja, ki ne bi smel odstopati pri skrbno organizirani proizvodnji. Ta bo omogočila njegovo rešitev.

Trenutno so mogoče večje možnosti za izpopolnitev obstoječe mehanizacije z dodatnimi napravami, ki jih terja varno obratovanje. Poleg teh naprav, ki izrecno služijo varnosti obratovanja, pa imamo tudi naprave, ki so le strojno tehnična dopolnitev. Tudi za to zvrst je bilo

na seminarju nekaj opozoril z gradbišč, kakšne so tehnične pomanjkljivosti, ki večkrat prekinjejo obratovanje.

Iz tega bi mogli povzeti, da se bodo odgovornosti prepletale. Če bo uporabnik ali naročnik stroja odgovoren za varno obratovanje, mu bo tudi moral tisti, ki bo dal stroj ali napravo v posojilo, dati tako opremljen stroj, da bo ustrezal vsem tehničnim in varnostnim predpisom.

Zelo pikra in tudi upravičena pripomba je bila na račun pomanjkljive opremljenosti lahke in srednje mehanizacije (vodna črpalka, mešalci, skleperji, igličasta dvigala), katera večkrat pride na gradbišče brez stikal, varovalk in medsebojnih povezav, ali pa so le te površne. Okrog opremljenosti vodnih črpalk je bilo govora pred leti, toda ostalo je le pri besedah. Z zahtevano odgovornostjo se bodo stvari zaostrovale. Ob formiranju novega gradbišča bo že postavljeno vprašanje, ali imamo ustrezno mehanopremo, katera bo predvsem varnostno ustrezala, ker je jasno, da ne bo rizika prevzemala skupina ljudi, ki bo odgovorna za izvajanje del na gradbišču.

Ne preostane nič drugega, kakor začeti z izpolnjevanjem predpisov. Pripravljeni moramo biti na razne nove težave. Pogoj za prebroditev težav in problemov je predvsem v tem, da tesno sodelujejo vse tehnične službe s svojimi strokovnjaki, da sprejemajo strokovnjaki raznih strok vse umestne predloge ter jih skrbno proučijo ne glede na to, kdo predlaga in da se prične dobava tipiziranih strojev in naprav. Posebno velja to za elektrotehnične drobne materiale. Hkrati pa obudimo čut vestnosti in natančnosti pri delu!

S. L.

Po 40 letih dela v pokoj

Pripoveduje tovariš Franc Slemc

Končno sem uredil vse potrebne dokumente za upokožitev in odhajam na svoj zaslužni počitek, je dejal tov. Franc Slemc. Zbral sem polnih 40 let delovne dobe in to naj bo dovolj. Res, da še nisem tako star, še dokaj zdrav in čvrst in da mi je na Ravnah všeč, pa ima človek po več kot 50 letih trdega dela le rad še malo počitka — miru.

Rodil sem se 8. 1. 1909 v Gradu pri Cerkljah v revni delavski družini. Oče je bil čevljar in mi je že zgodaj umrl. Mati je težko preživljala tri male otroke, zato sem moral s 5 leti na trdo delo h kmetom. Kmet je bil dober, toda bil sem pri tujih ljudeh in sem si moral kruh zaslužiti sam. Bil sem še pravi otročiček in sem že okusil, kaj je borba za vsakdanji kruh. Med delom sem obiskoval osnovno šolo in jo uspešno končal. V Cerkljah sem se pod silo razmer odšel učiti za mesarja in sem ta poklic kaj kmalu pustil. Odšel sem delat k privatnemu gradbenemu podjetju »Josip Didek« v Ljubljano. Bil sem spreten in priden tako, da sem se že s 15 leti priučil minerskega poklica. Delal sem na različnih mestih na terenu, v glavnem pa v kamnolomu v Kamniški Bistrici in nato v predoru v Trzinu. Po osvoboditvi sem začel delati pri GP »Projekt« Kranj in od tod me je delovodja Zelnik potegnil k »Gradisu« na gradnjo ceste v Grosupljem. Od tega časa sem neprekinjeno na različnih gradbiščih podjetja.

Ko se je razpustilo gradbišče v Kranju, sem prišel na delo k PE Ravne, kjer sem se dobro počutil in sem si našel dobre sodelavce. Ne morem se pritožiti čez podjetje, vsepovsod, kjer sem bil, sem dobri delal in so me zato imeli radi. Nikoli se nisem prepiral in sem v redu naredil, kar mi je bilo naročeno in je bilo vse dobro. Ali takšnih »zlatih časov«, kot so bili leta 1949, zame ni bilo več. Takrat sem delal v kamnolomu in sem imel plačo večjo kot direktor. Delovodje so takrat zaslužili po 4000 starih dinarjev jaz pa v akordu kar 21.000 starih dinarjev. Življenje je bilo takrat poceni posebno pa vino, ki je imelo zelo nizko ceno — 32 din.

V domačem kraju sem si sezidal svoj dom, kjer bom v krogu svojih otrok in vnučkov preživel jesen svojega življenja.

Tovariš Slemc, ob slovesu se vam kolektiv na Ravnah zahvaljuje za ves vložen trud in vam želi prijeten počitek.

L. L.

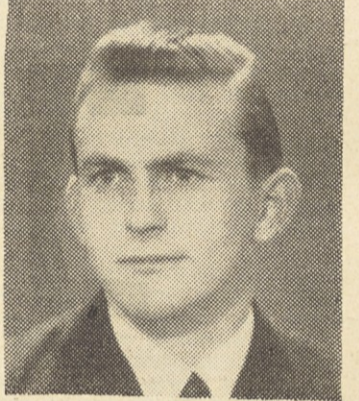

Dne 16. februarja 1967 pa je ves kolektiv pretresla žalostna vest, da je na posledicah prometne nesreče v izolski bolnici umrl komaj 28-letni Sulejman Sahinovič, polkvalificiran betoner. Pokojni je bil dne 14. januarja 1967 na prehodu za pešce na Istrski cesti v Kopru hudo poškodovan.

Rojen je bil v Vrletnici pri Bosanski Otoki, stalno pa je bival s svojo družino v Bosanski Otoki.

Ze kot 20-letni mladenič se je vključil v naše podjetje. Najprej je delal na gradbišču »Gradis« v Kranju, nato pa je bil premeščen v Koper, kjer je delal do svoje prerane tragične smrti.

Zapustil je ženo s tremi nedoraslimi in nepreskrbljenimi otročiči, na katere je bil silno navezan, kar izpričuje v svojem zadnjem — še ne-

Petru Slabetu v slovo

Naš šofer Peter Slabe je prevozil poslednji kilometer. Bridka je to resnica, ki je bolesto odjeknila v celotnem kolektivu.

Ugasnila je še zadnja iskrica upanja, da boš zmagal v neenaki borbi z zavratno boleznijo. Toda upanje je bilo zaman, smrt te je dosti prezgodaj iztrgala iz naše srede.

Še nedavno, ko si že ležal na bolniški postelji, si mi poln upanja dejal: »Ozdravel bom in kmalu spet delal, kajti za dom, za družino, za podjetje moram še veliko napraviti. Čez nekaj let pa bom šel v zaslužni pokoj.« Zal je smrt prekinila tvoje načrte.

Delo ti je bilo vse v življenju in sredi dela si po kratki boleznij nenedoma za vedno omahnil.

Peter, radi smo te imeli. Hvala ti za tvoje prijateljstvo, za tvojo pritrvalnost in človečnost. Hvala ti v imenu vseh, ki si jim bil vedno in za vsakem koraku pripravljen pomagati.

Skromne so te besede, skromne kot si bil ti sam... Slava njegovemu spominu!

Ložje

V pokoj odhajajo

Koprski kolektiv Gradisa je v lanskem letu zapustilo pet dolgoletnih članov, ki so odšli v zaslužni pokoj. Upokojili so se naslednji sodelavci:

Avrust Gregorič, delavec PK, stanujoč v Pridvoru pri Koprju, je delal v naši enoti 12 let.

Marjan Gregorič, zidar VK, stanujoč v Dekanih pri Koprju, zaposlen v naši enoti prav tako 12 let.

Andrej Jakac, zidar KV, stanujoč v Pijukih pri Bujah, je bil v naši enoti 12 let.

Jože Palčič, delavec PK, stanujoč v Palčičih pri Koprju, delal v enoti 3 leta.

Jože Radovec, zidar KV, stanujoč v Koprju, zaposlen pri naši enoti 9 let.

Vsi so bili zelo vestni in disciplinirani delavci, kakršne si moremo le želeli — in jih bomo zelo pogrešali.

V imenu uprave in celotnega kolektiva »Gradis« Koper se na tem mestu vsem imenovanim zahvaljujemo za ves trud, ki so ga vložili v letih svojega dela pri nas za naše podjetje ter jim iz srca želimo, da bi jim jesen življenja potekala v sreči, miru in zdravju v zasluženem pokoji!

Naše vrste se redčijo

Kolektiv »Gradis« PE Koper sta v enem mesecu za vedno zapustila kar dva dolgoletna člana:

Dne 19. decembra 1966 je po dolgi in hudi bolezni za vedno dotrpel naš sodelavec tov. Andrej Toškar, kvalificiran zidar, rojen in stanujoč v Dekanih. Zahrbtni bolezni je podlegel po hudem trpljenju v 64. letu svojega življenja. Zapustil je ženo in že odrasle otroke.

Bil je dober tovariš, pri delu vesten in discipliniran zidar, posebno priznan kot dober obdelovalec kamna.

Zaradi svojega skromnega in mirnega značaja je bil splošno priljubljen med vaščani, kakor tudi med svojimi sodelavci, s katerimi je v svoji 13-letni delovni dobi pri podjetju premagoval neštete težave — vedno veder in nasmejan, vedno tovariški do vseh.

V našo enoto se je vključil med prvimi že leta 1953 v Dekanih. Na njegovih zadnjih poti v Dekanih ga je spremlja številna množica znancev in prijateljev, med drugim tudi veliko članov našega kolektiva.

V slovo pa mu je izrekel zadnje besede v imenu uprave in kolektiva predsednik sindikalne podružnice v enoti — tov. Jože Čandi.

Iz tujih logov

Nekateri radi primejo za lopato — da bi drugemu izkopal jama.

Za tiste, kig rešijo, je osemurni delavnik res dolg.

Kdor veliko govori, malo naredi! So ljudje, ki so prodrli v bistvo stvari, pa se od tam ne morejo izvleči.

Reforma ni televizija, zato, tovariši, brez velikih odmorov.

Samo en način je, da narediš iz dela užitek, dokončaj ga!

Težave so rov, skozi katerega moramo priti, ne pa zid, ob katerem si razbijamo glavo.

Lek

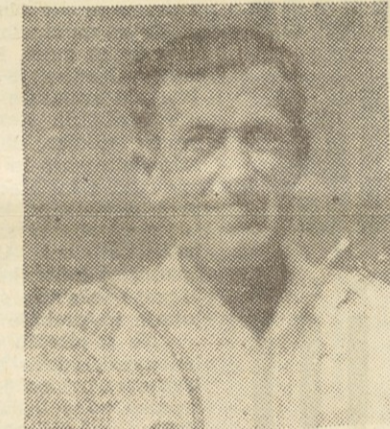
Obvestilo

Avrust Vavtar iz Ljubljane, Jurčkova pot št. 131 je dne 21. II. 1967 na Zaloški cesti — pri vojaški bolnici, našel etui z nalivnim peresom in svinčnikom ki ga je nekdo od naših jubilarov prejel leta 1960. Najditeelj je etui zadržal ip ga lahko lastnik dobi pri njemu doma.

Smrt med mladimi

Petega februarja je nenadoma preminil naš sodelavec — študent podjetja Peter Rupar. Pokojnik je bil rojen 7. 8. 1943 v Stari Loki št. 48. Takoj po končani 8-letki se je vključil v uk za tesarja v naši enoti v Skofiji Loki. Po končani vajeniški dobi se je zaposlil kot kvalificiran tesar. Zaradi izredne pridnosti ga je enota priporočila za delovodsko šolo. Študentska je bila odobrena septembra 1965 in letos bi moral končati študij pa ga je tik pred zaključkom šole doletela prerana smrt.

Peter je bil v kolektivu zelo priljubljen. Rad je hodil v planine, ljubil naravo in vse kar je lepega. Kot takega smo ga poznali in kot takega ga bomo pogrešali. I. S.

odposlanem pismu svoji družini.

Bil je miren in vesten delavec, ki si je s svojo pridnostjo in znanjem pridobil polkvalifikacijo betonerja v našem podjetju.

Od njega se je zadnjič poslovil naš kolektiv 17. januarja 1967 na koprskem pokopališču, zadnje besede v pozdrav in slovo pa mu je spregovoril tov. Čanadi, nakar so njegovo truplo prepeljali na stroške enote v Bosanske Otoke, koder živi njegova družina. Kolektiv pa je zbral in poklonil vdovi pokojnega pomoč v znesku 198.200 starih dinarjev.

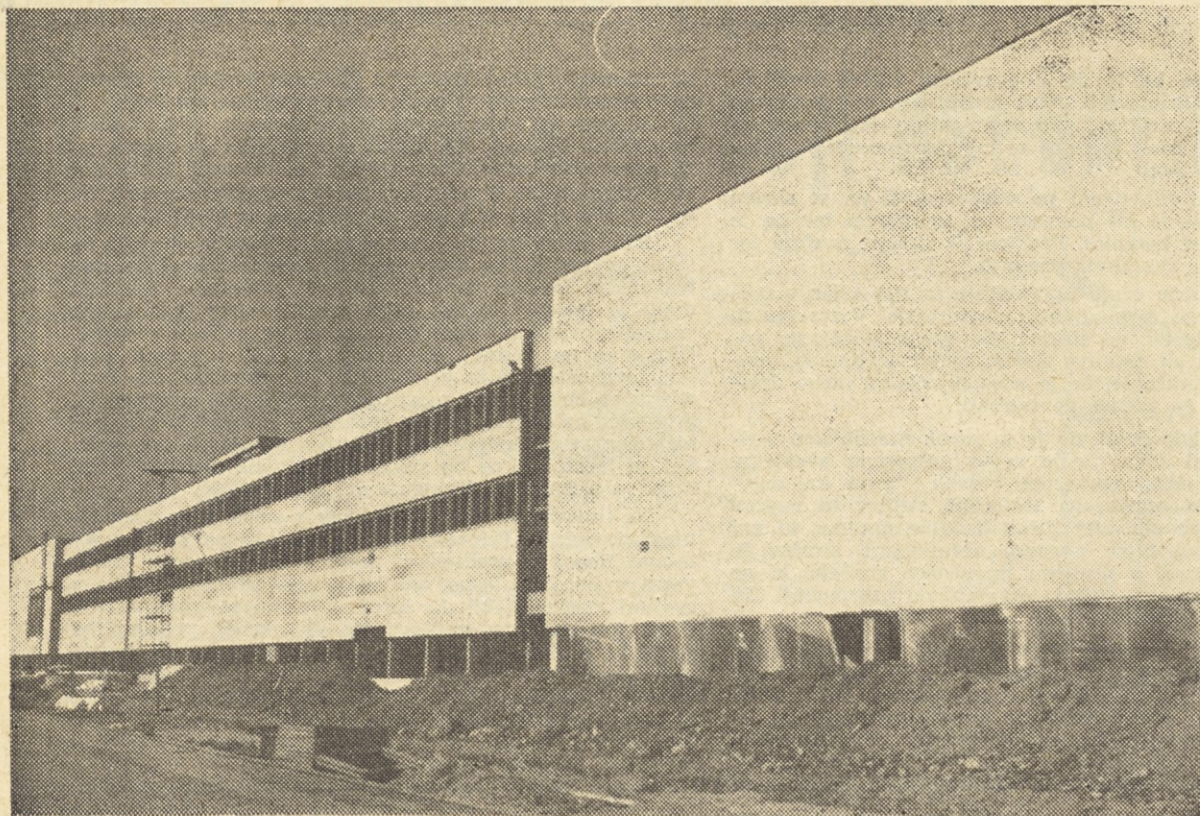
Slava obema — naj počivata v miru — svojemc pa izrekamo naše iskreno sožalje.

M. M.

Novi predsednik sindikalne podružnice v Mariboru Vinko Vajt

— Mulca, vidita, kaj sta mi naredila s tisto zapornico. Sedaj pa še to, da sem že tretjič bolan in bomo imeli samo 5% plačo. Mislim, da bo vaju to že izučilo

Nedavno so člani našega kolektiva v Nemčiji predali investitorju v uporabo nov velik objekt kemične industrije »Farbenwerke Höchst AG« v Frankfurtu ob Meini. Objekt je dolg 250 m in 200 m širok, tj. 50.000 m² tlorisne površine. Dela so bila zelo kvalitetno in v izredno kratkem roku opravljena. S tem delom si je »Gradis« pridobil še večji ugled in zaupanje pri svojem glavnem poslovnem partnerju podjetju Philipp Holzman AG.

Velik uspeh naše enote v Nemčiji

Investitorju so predali velik objekt
kemične industrije

Začelo se je 15. IX. 1965. Ta dan nas je podjetje Philipp Holzman AG povabilo, da v roku dveh dni oddamo ponudbo za izvršitev vseh gradbenih del na velikem objektu »Farbenwerke Höchst AG« v Frankfurtu ob Meini. To nalogo smo z veseljem sprejeli. Dne 21. IX. 1965 so se končala pogajanja in naslednji dan je bila pogodba že sklenjena.

Pri sestavi ponudbe nima ponudnik nikoli na razpolago izvedbenih načrtov, temveč samo shematične skice bodočega objekta in dokaj skromen popis. V navadi je, da investitor razpiše dela na podlagi idejnega načrta in zahteva od ponudnika, da vkalkulira v prodajno ceno objekta tudi izdelavo glavnega načrta z vsemi statičnimi računi ter opaznimi in armaturnimi načrti. Delo dobi tisto podjetje, ki ponudi najcenejšo konstrukcijo in najkrajši rok. V tem primeru je podjetje PHILIPP HOLZMANN AG bilo glavni prevzemnik del. Moralo je izdelati vse načrte sproti med gradnjo, katerih je bilo samo za nas — izvajalce gradbenih del — 1108.

Objekt je dolg 250 m in širok 200 m, tj. 50.000 m² tlorisne površine. V tem velikem objektu so vse proizvodne dvorane, skladišča, garderobe in pisarne. Celoten objekt je bil med gradnjo razdeljen na 9 gradbenih odsekov, od katerih so štiri odseki, velike dvorane namenjene proizvodnji. Za te dvorane je Gradis izdelal samo temelje in tla, vsa ostala konstrukcija je iz montažnih armiranobetonskih elementov, od katerih so stebri visoki do 15 m, nosilci razpona pa do 21 m. Vsi ostali odseki stavbe so trietažna armiranobetonska skeletna konstrukcija z vmesnimi predelnimi stenami iz lahke peščenoanpene opeke. Ves objekt je na zunanji zaprti z montažnimi ploščami iz lahkega betona. Te plošče so na zunanji strani zaščitene s ploščami iz tanke umetne mase, kar obenem predstavlja fasado. Kolektiv Gradisa je v objekt vgradil 26.470 m³ betona, 1931 ton armature, 650 m³ opečnih zidov, 6.993 m² opečnih predelnih sten, 1029 m³ betona za montažne betonske izdelke, 265 ton armature za betonske montažne elemente in 9480 m jeklenih profilov za pritrditev raznih instalacij na stropne in stene. Za vgraditev prej navedenih količin betona smo morali izdelati 10.924 m² opažev za temelje, 43.872 m² opažev za razne betonske stene, 4349 m² opažev za stebre, 29.400 m² opažev za betonske plošče, 11.096 m² opažev za nosilce, 912 m² opažev za stopnišča in 4728 m raznih opažev za luknje in preboje v betonskih konstrukcijah.

Na gradbišču sta bili postavljeni dve avtomatični betonarni, vsaka kapacitete 20 m³ betona na uro. Za transport betona je bila v vsaki betonarni instalirana črpalka za potiskanje betona kapacitete do 20 m³/uro. Beton so horizontalno in vertikalno transportirali v glavnem s črpalkami, delno tudi kombinirano z motornimi japanerji in žerjavji. Na gradbišču je bilo na posameznih odsekih postavljenih 5 žerjavov ter trije avtožerjavi za montažo betonskih montažnih elementov. Najtežji montažni elementi so bili težki 20 ton. Zanimivo je omeniti, da na gradbišču ni bilo v našem smislu tesarske lope, pač pa smo imeli na razpolago večjo količino prenosnih krožnih žag, ročnih električnih krožnih žag in več druge drobne mehanizacije. Zelezokrivnice na gradbišču ni bilo, ker je dobavljal že krivljeno armaturo na gradbišče poseben obrat — (oddaljen 20 km).

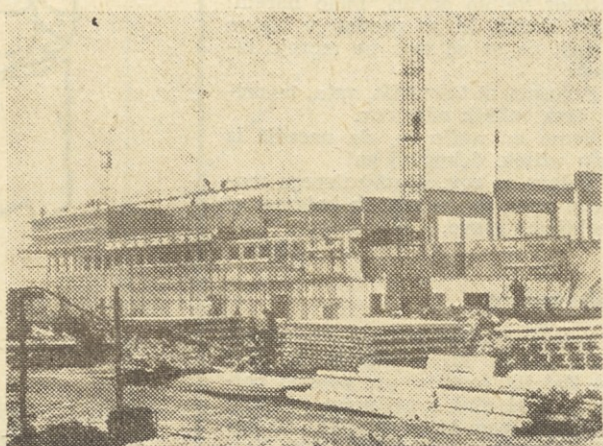
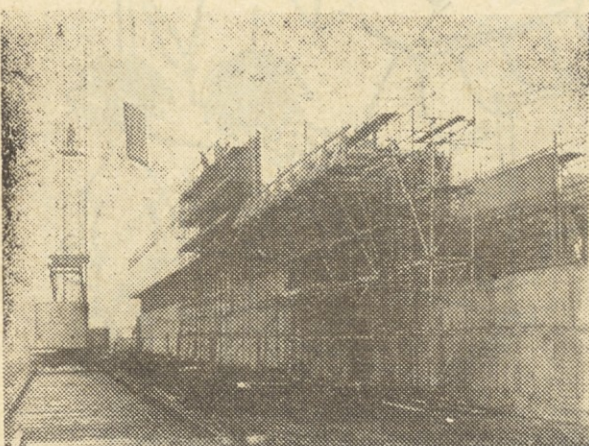
S pripravljalnimi deli smo pričeli 6. X. 1965, z gradbenimi deli pa 25. X. 1965 in to z 32 delavci. Do konca decembra je število zaposlenih naraslo na 70 delavcev. Od januarja do konca junija, ko je bil objekt dograjen do III. faze, je bilo na objektu povprečno zaposlenih 180 delavcev. V naslednjih petih mesecih je število zaposlenih padlo na 19 delavcev, s katerimi smo dela zaključili 11. XI. 1965. Skupaj je bilo porabljenih 330 delovnih dni za dovršitev vseh gradbenih del. Ze med gradnjo, tj. v mesecu maju, so na posameznih odsekih gradnje pričeli delati obrtniki in monterji opreme tako, da bo v kratkem objekt dovršen in bodo pričeli s poskusno proizvodnjo.

Iz teh skromnih podatkov je videti prizadevanje kolektiva, ki je moral krepko prijeti za delo, da je zadostil izredno kratkim rokom investitorja. Vseh prizadevanj posameznikov in velikih težav pri tej gradnji sploh ni mogoče popisati.

K temu uspehu so prispevali vsi člani kolektiva, ki so posredno ali neposredno sodelovali pri gradnji.

Vsem našim sodelavcem v tujini iskreno čestitamo!

J. F.

Milijarde ki nastajajo v tišini!

Naš projektivni biro je tja do poletja dobro založen z delom — Pomembne novosti projektantov — Razvijamo tudi nov sistem za stanovanjsko gradnjo

V snežnobelih hatjah, v miru in tišini, ki jo moti morda le slučajnostni pogovor ali kak telefon, se dan za dnevno sklanjajo naši projektanti nad risalnimi deskami. Z mirno, večjo roko rišejo in pišejo roke projektantov — inženirjev, tehnikov, arhitektov, risarjev. V teh mirnih prostorih, ki so vse kaj drugega kot hrupna gradbišča in delavnice, ustvarjajo naši projektanti milijardne vrednosti, ki jih operativci nato uresničijo v velikih in malih investicijah — v betonu, železu, aluminiju, steklu in drugih gradbenih materialih.

Kaj je torej novega v našem projektivnem biroju, ki šteje menda — če se ne motimo — 24 zaposlenih in je tako pravzaprav najmanjša ekonomska enota? Vsekakor je novič precej, naj začetno po vrsti.

Predvsem je razveseljivo, da ima naš projektivni biro dela dovolj. S tem sicer ne trdimo, da imajo dela na zalogi tja do leta 1969 ali celo 1970. Tega ne; pač pa imajo kar dovolj nalog in dela vse tja do zgodnjega poletja, recimo do konca maja ali začetka junija. Zato v biroju trenutno prav močno pogrešajo 7 tovarišev, ki so za zdaj zaposleni v Nemčiji. Ekipa, ki se bo vrnila iz Nemčije sredi poletja, bo torej prišla domov v obdobju, ko morda ne bo več tolikšnih naročil in se utegne zgoditi, da bo treba kar precej tuhtati, kako najti pravo delo in zaposlitev za vse, ki se bodo vrnili.

Med pomembne naloge projektivnega biroja sodi vsekakor takšna orientacija, da že projektanti upoštevajo »Gradisovo« tehnologijo in mehanizacijo, kar potem investitorja, ki je naročil načrte, tudi napoti h konkretni odločitvi, da objekti prepusti v izgradnjo tej ali oni »Gradisovi« ednici. Skratka, naši projektanti so neke vrste predhodnica komercialne službe in tako po svoje utirajo pota vsem tistim, ki »prikorakajo« za projektatom.

Vsekakor je naš projektivni biro v zadnjem obdobju dosegel enega izmed najpomembnejših uspehov s tako imenovanimi tipiziranimi halami. V biroju zdaj že projektirajo kar 12 takšnih hangarskih skladišč, od katerih jih samo v Kopru grade že šest, podobna pa so zrastle in še rastejo v Ljubljani, Celju in Novi Gorici (v Ljubljani Teol, Prehrana, Indos, Cinkarna — Celje, Vozila — Nova Gorica, Jestivina — Koper ter 6 skladišč v koprski luki). Za te objekte je vse večje zanimanje zlasti zato, ker so dokaj ceneni in omogočijo tudi zelo hitro gradnjo. Tako je bila na primer dokaj velika hala ljubljanske »Prehrane«, ki je precej zahteven objekt, zgrajena na ključ v dobrih 3 mesecih. Podobno halo grade tudi v Vevčah (Papirnica Vevče), le da bodo za to gradnjo naredili načrte v podjetju »Slovenija-projekt«, vendar so naši strokovnjaki omenjenemu podjetju posredovali vrsto podatkov.

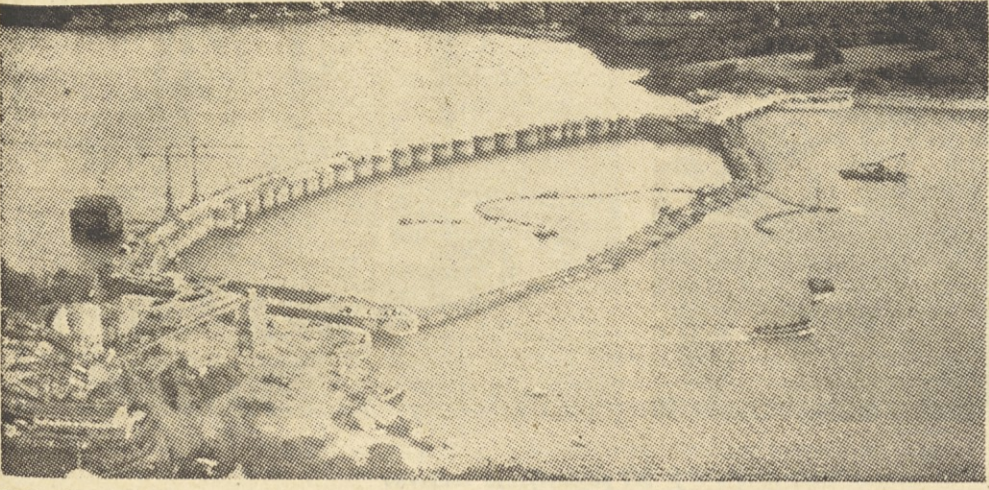
Kot že omenjeno, omogoča tipizirana hala zelo hitro in ceneno gradnjo. To je objekt, sestavljen iz mogih tipiziranih in prednapetih betonskih elementov. Tako so tipizirani predalčni nosilci iz prednapetega betona. Nosilci so dolgi 12 m (ali 9 m) in težki le 1600 kg, kar pomeni, da so precej »filigranski« in primerni tudi za daljše prevoze. Na teh halah, ki imajo ravno streho, so montažni elementi tudi prefabricirane in prednapete krovne plošče (betonske ali sipreks). Glavne nosilce sicer betonirajo »na lieu mesta«, vendar lahko opaže prenašamo z enega nosilca na drugega in tako omogočimo hitro delo. Skratka, s tipizirano industrijsko halo je naš biro razvil pomemben objekt, ki je zlasti primeren za skladišča, za tekstilno, prehransko in drugo industrijo, predvsem tam, kjer vemo, da ne bo nikakršnih večjih adaptacij.

Pomembna storitev so tudi načrti za tipizirane kmetijske lope v razponu 12 m. To bi bile montažne lope, primerne za shranjevanje kmetijskih pridelkov, kmetijskih strojev, sadja in drugih proizvodov. Hala bi imela enoten razpon 12 m, na vrhu pa je krita s špirovcem in salonitno kritino. Dolžina hale pa je poljubna — na primer 20, 24, 28, 32, 40, 44 m in tako dalje. V biroju proučujejo celo možnost, da bi bili tudi temelji za takšne kmetijske hale tipizirani. Za zdaj bo obrat gradbenih polizdelkov pripravil zase nekakšen prototip, v katerem bi imeli skladišče opažev oziroma modelov. Vsekakor bi lahko takšna skladišča delali na zalogo, saj bo slej ko prej nedvomno precej povpraševanja po takšnih cenenihih objektih, ki jih lahko postavijo (na primer objekt 12 x 40 m) v treh ali štirih tednih. Ugodno je tudi to, da lahko takšen objekt, če se pokaže nujna potreba, razmeroma hitro demontiramo in prestavimo drugam.

In kaj pripravljajo v našem biroju za stanovanjsko gradnjo? Potem ko smo požel nekaj uspehov s sistemom PBM (seveda tudi ni manjkalo kritik, ki so šle zlasti na rovaš premajhnih izkušenj in pomanjkanja tesnilnih materialov v tistih časih) in še precej več z našo Salaro v Kopru, lahko zapišemo, da pripravljajo v biroju spet nekaj novega. Novosti, ki so jo začeli pripravljati že lani, je sistem litih zidov — LIT. V tem sistemu bi bili tipizirani stropni elementi, prav tako bi bile montažne tipske stopnice, medtem ko bi bili nosilni zidovi iz litega betona, dolgi po 6,60 m. Posebnost je tudi v tem, da na zidovih ne bi bilo nič ometa, tako da bi pri tem sistemu suhe montaže skoraj povsem izločili vodo. Na betonsko ploščo montiramo gipsasto ploščo (Knin-gips), ki ne potrebuje skoraj nikakršne nadaljnje obdelave več. Po tem sistemu lahko gradimo vse objekte, od enonadstropnih do štirinajst etažnih stolpnic. Precejšen raster (6,60 m) omogoča arhitektu dokajšnjo svobodo pri oblikovanju notranjih prostorov v stanovanju — od najmanjših do velikih. Edina šibka točka v tem novem sistemu je še zunanja fasada kakor tudi tla. Projektanti še ne vedo, ali se bodo odločili za sipreks ali kaj drugega; vsekakor se bodo aluminiju izognili, čeprav bi radi finalno fasado. Poskušajo tudi s poliestri, čeprav nastopa tu vprašanje cen in gorljivosti. Skratka, imamo že v precejšnji meri razvit nov sistem tudi za stanovanjsko gradnjo, ki le še čaka na primeren objekt oziroma na primerno priložnost, da bi to zamisel tudi uresničili.

Seveda sistem v litem betonu ni edina naloga, ki so se je lotili projektanti glede stanovanjske graditve. Še naprej izpopolnjujejo tudi znane objekte v koprski Salari. Letos bo Salara, kot vemo, dobila svojega precej večjega »dvojčka« v novem koprskem naselju Olmo. Tu bo po vsej verjetnosti treba misliti tudi na enonadstropne hiše in te naloge, so se že lotili projektanti. Vrh tega pripravljajo načrte tudi za skladišča brez stebrov v dimenzijah 40 x 60 m. To bo res nekakšen hangar, ki bo zlasti primeren za terene s slabo nosilnostjo, ker bo omogočil tudi bolj ali manj neenakomerno posedenje objekta. Vrh tega so v delu tudi načrti za bližnjico »Prehrana« v Ljubljani, ki bo dokaj velik trietažni objekt. Načrtujejo tudi idejni projekt za peti navez obale v koprski luki, pripravljajo pa tudi načrte za »liko 16-etažno stolpnico ob Titovi cesti (blizu stavbe »Ljubljana transporta«), ki bo precej podobna palači ljubljanske »Metalke« ob Dalmatinovi ulici.

P. D.

Dokončana zagatna stena za strojnico

Hidrocentrala, ki jo poganja morje

(V nadaljevanjih)

4. Studije o modelu

Studij o izbiri turbine kot tudi študije kovin, pleskov, betona in drugih vrst materiala, ki mora biti odporen proti morski vodi, seveda za gradnjo takega objekta ne zadoščajo. Treba je bilo še dobro preštudirati, kako naj bi to hidrocentrale gradili.

Dve leti, preden so bila gradbena podjetja pozvana, naj predložijo ponudbo za gradnjo hidrocentralne, je bila zgrajena v morju po manjšana projektirana centrala. Razmerje te modelne centrale v primerjavi z bodočo centralo je 1 : 150. Na tem modelu so verno reproducirali teren, na katerem bo stala bodoča centrala. Prav tako so na njem tudi ustvarili tako bibavico, kot je v naravi, preizkušali so posamezne dele gradbenih konstrukcij, moč in smer tokov, otekanje in dotekanje vode in oceniti je bilo mogoče silo, ki je delovala na zgradbo. Preiskali so tudi različne načine zapiranja ožine oziroma izliva reke Rance in preštudirali so različne vrste pregrad za gradbeno jamo: kamnite jezove, kovinske in armiranobetonske kesone, pripeljane po vodi in nato potopljene, zagatnice in tako dalje.

5. Opis projekta

Pregrada s turbinami je položena v izliv reke približno 4 km daleč od morja, s čimer je zaščitena pred nevzhitami, ki divjajo na morju. Iz slike je razvidno, da je situirana med dva rta; ob desnem bregu je šest zametov, nato sledi 150 m jez, ki je zgrajen iz betonskega jedra in iz kamnite obloge na obeh straneh betonskega jedra.

Na levi polovici pa je zgrajena splavnica in objekt s 24 vgrajenimi turbinami in generatorji z vodovodno osjo, katerih letna proizvodnja bo 544 milijonov kWh. Zapornice služijo predvsem za to, da pride skozi nje v času plime še kar največ dodatne morske vode; normalno teče voda itak skozi turbine. Turbinski objekt je pravzaprav 330 metrov dolg tunel, širok je 20 m in visok 15 m. Ta del leži na nad 50 m širokih temeljih, skozi katere je vsakih 13,30 metra narejen hidravlični vod s turbino in generatorjem. Na vrhu pravkar omenjenega tunela je zgrajena cesta, ki povezuje oba brega reke.

6. Izvedba del

Objekte centrale so gradili »na suhem«, čisto pravi, da je bilo treba gradbeno jamo zapreti s širokimi zagatnimi stenami. Zgradili so tri pasove:

- zagatna stena za gradnjo splavnice na levem bregu,
- zagatna stena za gradnjo zapornice na desnem bregu,
- velika zagatna stena za strojnico in za kamnit jez. Ta del so zgradili v drugi fazi gradnje.

Taka gradnja je imela dve prednosti:

- prekinjena ni bila plovba in splavnica je bila dana v uporabo prej, preden so začeli zapirati glavno odprtino za strojnico. Hitrost toka morske vode pri bibavici se zaradi zadrževanja ni pretirano povečala.
- Olajšana je bila gradnja zagatnih sten, ker se je voda lahko prelivala skozi zapornice in splavnico; zgradili so lahko tudi en del zagatne stene za strojnico. Zagatno steno za splavnico so izdelali iz običajnega betona, vgrajenega v granitna tla.

Zagatne stene v preostalih dveh delih so gradili takole:

Zagatnice, visoke 19 m in 20 m so zalili v predhodno očiščena tla tako, da so tvorile nekak »koš« s premerom 19 m. Zabili so jih v tla toliko, da so se zagrizle v preperelo skalo za nekaj decimetrov. Tak koš iz zagatnice so nato napolnili s peskom. Preden pa so koš začeli polniti s peskom, so znotraj koša, na robu, napravili drenažo iz kamna določenih dimenzij. Koš na dnu ni prepuščal vode, ker so potapljači položili in vgradili okrog koša na zunanji strani vreče z ilovico. Tak koš je sam po sebi že stabilen. Koše so gradili drugega poleg drugega, stik med košema pa so zaprli še z obokano steno iz enakih zagatnic in jo enako obežili in tesnili.

Podobno so zaprli tudi gradbeno jamo za strojnico. Najtežje delo pri napravi zagatne stene je bilo na morskem strani, kjer je stena delila morje od reke.

Na modelu centrale so ugotovili, da je treba delo pri zabijanju zagatnic organizirati nekoliko drugače, kot je to opisano zgoraj,

Začetek betoniran po prestani zimi

Vsaka zima, posebno če je zelo mrzla, zavstavi betoniranje gradbenih konstrukcij in s tem postavi gradbeništvu pred dovolj resne probleme. Gradbišča upravičeno težko čakajo na nadaljevanje del in začno z betoniranjem takoj, ko se ozračje malo otopli. Tu pa lahko pride do raznih neprijetnosti. Zato je treba opozoriti na nevarnosti, ki nastopajo v tem času, in povedati, katere zaščitne mere lahko uporabimo, da bi preprečili poškodbe.

1. Železobetonske konstrukcije

Vpliv zmrzovanja se v konstrukcijah iz armiranega betona lahko pojavi na dva načina.

- led v betonu se lahko pojavi med strjevanjem betona in se ob določenih pogojih lahko strjevanje betona popolnoma in dokončno zaustavi: beton v tem primeru nima več nobene trdnosti in se tudi potem več ne strjuje, ko se led odtali;
- zmrzovanje betona se začne potem, ko je beton že vezal. V tem primeru je strjevanje oziroma naraščanje trdnosti betona samo zaustavljeno.

Trdnosti betona pa so vsekakor precej nižje od tistih, katere bi pričakovali pri strjevanju ob normalnih temperaturah.

Kakorkoli že, v vsakem primeru je nujno potrebno ugotoviti trdnost betona, ki smo ga pripravljali med zmrzovanjem. Da bi pa to ugotovili, moramo počakati toliko časa, da se led v konstrukciji popolnoma raztopi.

Zmrznjen beton lahko namreč izkazuje nekoliko neresnično trdnost, ki nas zavede. Vzemimo za primer kocko iz svežega betona, ki jo pustimo zmrzniti v hladilniku in ki jo nato stremo na preši. Taka zmrznjena kocka lahko izkaže trdnosti, ki ustrezajo zahtevani marki betona. Če pa isto kocko stremo šele potem, ko se je led odtajal, pa bomo verjetno dobili zelo nizko trdnost. Iz navedenega sledi, da ne smemo razapažati konstrukcije, dokler so zmrznjene, ker se nam lahko zgodi, da se nam bo konstrukcija podrla, ko se bo odtajala.

Ko se torej temperatura dvigne in ko se ledeni kristali v betonu raztopijo, se je treba prepričati, če je trdnost betona tolikšna, da ga lahko razapažimo, oziroma da lahko prevzame še naknadne obremenitve. Trdnost betona lahko ugotovimo na naslednje načine:

a) v posameznih primerih, kadar pri razopaženju konstrukcije ne nastopijo večje napetosti, lahko zadošča preskus s klavivom. Če beton »zvoni« lahko smatramo, da je njegova trdnost tolikšna, da konstrukcijo lahko razopažimo.

b) pri vseh konstrukcijah, v katerih nastopajo večje napetosti, je treba pred razopaženjem preiskati beton s sklerometrom. Tu sicer ne bomo dobili popolnoma točne rezultate, toda če preiskavo opravi verziran strokovnjak, bodo dobljeni rezultati precej blizu resnice. Pri preiskovanju trdnosti odmrznjenih betonskih konstrukcij je treba preiskovati precej na gost, ker je en del konstrukcije lahko bolj prizadet zaradi mraza kot drugi.

c) v posebnih primerih lahko pride pri preiskavah s sklerometrom do nejasnosti glede trdnosti zmrznjenega betona. V takih primerih priporočamo zvočno preiskavo takega dela konstrukcije. Pri važnih zgradbah je to edini zanesljiv postopek, s katerim ugotovimo trdnost betona v različnih delih konstrukcije.

2. Betonski temelji

Dogodi se, da so zemeljska dela opravljena pred mrazom, da pa temelje ni bilo več mogoče zabetonirati zaradi močnega mraza. Preden začnemo betonirati temelje, se moramo prepričati:

- da tla, na katera bomo betonirali niso samo na površini. Če se tla ogrejejo kasneje, to je po betoniranju, lahko pride do večjih posedanj temeljev;
- na tla, na katera bomo betonirali niso razrahljana zaradi mraza. Nekatere vrste tal, kot npr. ilovica, so zelo občutljive za zmrzovanje in ob hudem mrazu nabreknejo. V tem primeru je treba pred betoniranjem odstraniti taka razrahljana tla tako globoko, da pride mo do zdravih tal. Ing. Milivoj Sircelj

ker bi pri zapiranju odprtine zaradi naraščajoče hitrosti vode pri bibavici in zaradi nastajajoče razlike med gladino vode morja in vode v bazenu, koši ne bi bili več stabilni. Vprašanje je bilo, kako zapreti zadnjih 360 m odprtine. To delo so opravili takole:

1. V trasi zagatne stene so najprej postavili relativno lahke elemente, katerih postavitev ni zahtevala preveč časa, da so jih lahko postavili na dno, ko je bila bibavica minimalna. Te zelo vitke opore so izdelali iz armiranega betona. Imele so oblike cilindričnega kesona s premerom 9 m in z višino med 20 m in 25 m. Ko so bili ti kesoni — opore — nameščeni v medsebojni razdalji med 18 in 21 m, kar je bilo odvisno od globine vode, med bibavico niso predstavljali velike ovire vodnemu toku.
2. Te relativno slabe in izolirane opore so postale stabilne tako, da so zgradili med njimi veliko celico iz zagatnic v isti obliki »koša« kot pri gradnji košev brez teh opor. Tako celico so nato napolnili s peskom, drenirali in zatesnili. Seveda so koše gradili tako, da je enemu košu sledila vmesna odprtina za pretok morja, nato je sledil spet koš itd.
3. Končno so zaprli še vmesne odprtine tako kot je opisano zgoraj.

Kot je videti iz opisa je bil princip dela v tem, da so šibke opore krepili, zaradi česar so lahko upirale vedno večjemu pritisku vode, ki je nastajal zaradi višinske razlike med nilovjem vode v bazenu in morju.

Betonski kesoni — opore — so bili zgoraj zaprti s pločevino, tako da so lahko plavali v vodi med transportom do kraja postavitve. Preden so jih položili na dno, je bilo treba zanje dno pripraviti. Poleg izkopa je bilo treba zabetonirati opornik take oblike, da so betonsko oporo postavili nanj kot pokrov na škatlo, pri čemer je bila toleranca v merah 10 cm. Vsa ta dela so opravili seveda v kesonu.

Potapljanje betonskega kesona — opore — je bilo zelo zanimivo. Dva istega premera kabla sta bila nanj pritrjena pri dnu, vsak na drugi strani. Obe vrvi so potapljači napeljali skozi vodila, pritrjena na skalo na dnu morja — pritrjili so jih na skalo takrat, ko so betonirali temelj — in nato na dva vitlja na pontonu. Vrvi so vlekle betonsko oporo navzdol in voda je skozi posebno zapornico počasi zalivala notranjost opore. Tako je opora stala navpično in se je palogoma postavila na že pripravljen temelj.

To je zelo kratek opis del pri gradnji zagatnih sten. Posebne težave je povzročalo zapiranje zadnje odprtine zaradi silnega toka vode skozi jo, kjer je bila moč morske vode tako velika, da je brusila jeklene zagatnice. Zaprto gradbeno jamo so nato postopoma osušili in pri tem skrbno pazili na izcejanje vode iz »košev«. Tesnitev s koši je uspešna; voda je v celo gradbeno jamo vdiral v količini 4200 m³/uro, kar je povprečno na meter zagatne stene liter/sekundo.

Ta zelo kratek opis gradbenih del nam pokaže izredno zahtevno in težko delo. Izkop gradbene jame in betoniranje vseh objektov hidrocentralne sta potekala potem v normalnih — »suhih« razmerah.

Prva dela pri gradnji centrale so se začela januarja 1961, decembra letos pa je centrala začela poskusno obratovati. Ing. Sircelj

Letošnji praznik žena pada v čas velikih predvolilnih priprav. Letos bomo volili nove občinske, republiške in zvezne poslance. Pa tudi v delavske svete bomo aprila izvolili polovico novih članov. Zato smo vprašali nekaj naših sodelavk, kaj mislijo o delu žena v teh organih. Naše sodelavke so odgovorile:

ANICA MAJNARDI, CENTRALA — Od nas žena se mnogo zahteva. Povsod moraš biti cel človek; v službi, doma, pri otrocih in tako res nimamo časa, da bi prevzele še druge funkcije. Priznam pa, da so se žene na vodilnih mestih vedno dobro izkazale. Zelela bi, da naš delovski svet izvoli letos tudi katero predstavnico »našega spola«.

MARIJA CIRINGER, MARIBOR — Naša družba je postavila ženo v enakopraven položaj, zato mislim, da je prav, če bo čimveč žena predlaganih in izvoljenih na odborniška in poslanska mesta. Žene so se do danes na vseh področjih zelo dobro izkazale, zato so mnenja nekaterih mož, češ, žena je le za štedilnik, zelo napačna. Mislim pa, da bodo takšne mnenja pri mladini kmalu odpadla, kajti pri vsaki stvari in v vsaki prihodnosti vedno zmaga mlada generacija.

Delamo, kolikor je denarja

Dvoje zanimivih predavanj za naše mladince

Nekateri trdijo, da nismo aktivni. Toda to ne bo držalo. Delamo, kolikor moremo in kolikor nam dopušča naša finančna sredstva. V okviru plana izobraževanja smo do sedaj priredili le dve predavanji, in sicer eno že v letu 1966, drugo pa pred nekaj dnevi.

Prvo predavanje je bilo posvečeno lepotam Dalmacije. Zlasti pa je bil zanimiv prikaz podvodnega ribolova. Kamera nam je pričarala podvodni svet v vseh mogočih barvah ter vse udeležence predavanja zelo navdušila.

V torek 14. II. pa smo imeli drugo predavanje iz svojega programa. Predavanje »S kolesom po Jugoslaviji« je trajalo uro in pol, videli pa smo 300 barvnih diapozitivov. Profesor Hubad je poskrbel za odlično razpoloženje gledalcev.

Pot, ki smo jo prepotovali skupno s skupino 15 kolesarjev, je bila dolga 880 km. Iz Ljubljane nas je peljala čez Gorenjsko do Vršiča, nato po slikoviti dolini Trente, pa po Goriški, kjer smo občudovali od Gregorčiča toliko hvaljeno in opevano lepoto — Sočo. Potovali smo naprej do Reke, si ogledali Bakar, Senj ter se preko visokega in skalnatega Velebita podali do Plitvičkih jezer.

Čista barva jezerske vode nam je še migljala v očeh, ko smo se že znašli v Karlovcu, nato v Zagrebu, od koder smo se preselili v Hrvatsko Zagorje. Pogleda na grad Trakoščan verjetno ne bo kmalu nihče pozabil. Na slovenskem ozemlju smo si ogledali še grad Borl, Ptuj ter Maribor, kjer je bilo naše popotovanje vse prehitro končano.

Sedeti v topli sobi in gledati, ki ko se ti pred očmi spreminjajo slike, ki pričarajo spet in spet znova nove lepote, je bilo res lepo.

Za mnenje o predavanju sem zaprosil nekaj udeležencev. Njihovi odgovori so bili:

— **Jože Gole, KO:** Ni mi žal časa, ki sem ga presedel tu. Moja želja je, da bi si podobnih stvari lahko ogledal čimveč.

— **Franc Gantar, OGP:** Lepo si je ogledati razne kraje domovine. Ali bom še imel kdaj priliko, kot je bila danes? Na koncu še odgovora dveh starejših gledalcev:

— **Geza Cipot, Gradis Zalog:** Bilo mi je všeč. Pripravite še kaj, za gotovo se udeležim.

— **Maks Padovnik, Gr. v. Ljubljana:** Zdi se mi, da je to lepše in boljše kot kino ali televizija, zato se mi ne zdi škoda dati 100 ali 200 din, da si ogledam še kaj podobnega.

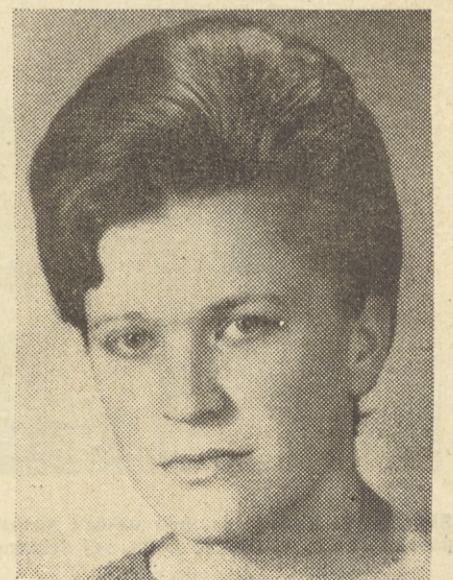
Kakor je videti iz odgovorov, si podobnih stvari stanovalci bloka v Brvd-kovi še želijo.

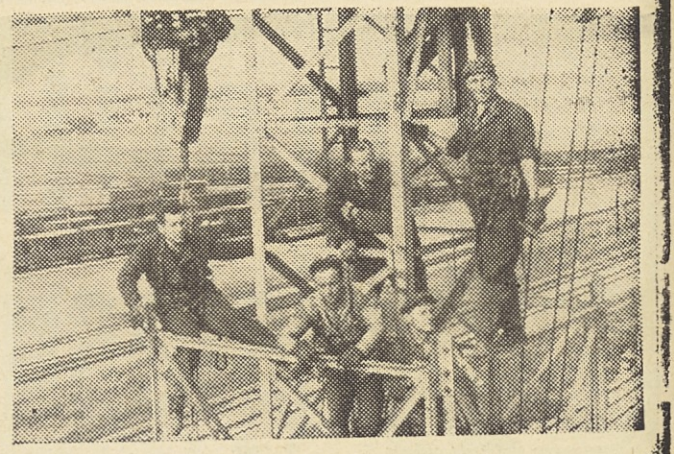
Udeležba (53 gledalcev) in na koncu dolg aplavz sta nam poročila, da bodo naša predavanja tudi v prihodnje dobro obiskana. To pa je tudi želja in cilj organizatorja, namreč družine »Počitniške zveze — Gradis«.

E. J.

Mala anketa

ANI VOLAVŠEK, CELJE — Po mojem mnenju se vsaka žena otreša raznih družbenih funkcij, ne zato, ker ne bi bila sposobna opravljati še tako odgovorne naloge, temveč zato, ker je preveč zaposlena. Vse premalo je še servisov, ki bi razbremenili zaposleno ženo. Pa tudi našim otrokom moramo poleg dela, ki ga imamo v službi in doma, posvečiti vso pozornost, če hočemo, da bodo postali dobri državljani. To pa zahteva svoj čas, mnogo truda in veliko ljubezni.

Prva in druga skupina tečajnikov na seminarju »Varstvo pri delu« v Mariboru — Desna slika: Še enkrat: naši montažerji pri postavljanju žerjavov

Organizacija dela ali racionalizacija

(piše Ivan Gajšt iz Maribora)

Center za izobraževanje je nedavno napravil analizo o aktualnih problemih dela zaposlenih študentov v našem podjetju, ki so končali študij v času od leta 1960—1966. V njej je najti veliko zanimivega. Vsakdo najde kaj, kar ga najbolj zanima. Tudi sam sem zaposlen v podjetju in v tem času končal študij ter tako prispeval k analizi svoj odgovor. Prav zaradi tega so me odgovori drugih študentov še bolj zanimali.

Zanimiv je na primer podatek na deveto vprašanje: »Kaj sodite o organizaciji dela podjetja?« Na to vprašanje je odgovorilo:

- a) delo je dobro organizirano . . . 16
- b) delo je srednje dobro organizirano . . . 24
- c) delo ni dobro organizirano, potrebno bi bilo precej sprememb . . . 12
- d) delo je zelo slabo organizirano . . . 1

razvoj podjetja in imeli razumevanje za šolanje mladih kadrov, bi dobili občutek, da je njihov dosežani napor, povezan z izrednim požrtvovalnim delom, nepravilno ocenjen.

Mladi strokovnjaki bi se čutili zapostavljeni. Rekli bi, da njihove strokovnosti ne cenijo pravilno (običajno je že pomembna višina osebnega dohodka), da mnogi s formalno manjšo izobrazbo zasedajo delovna mesta, do katerih bi »samo oni imeli pravico«, da so ti kadri sploh nesposobni itd. Zaradi tega bi zapadli v depresijo, ki bi se pokazala v neprizadevnosti in užaljenosti, vse to pa bi bil vzrok, da bi nekvalitetno opravljali še tiste naloge, ki so jim zaupane.

Vse to bi izredno škodovalo naprednejši organizaciji in ne bi koristilo uspešnemu poslovanju. Mladi bi se morali zavedati, da se od starejših marsikaj lahko naučijo (pridobijo praktične izkušnje), starejši pa bi lahko ob asistenci mlajših uspešneje in bolje opravljali svoje naloge. Ustrezno sodelovanje starih in mladih bi bilo samo v

nja in postal iz potujočega lovca oziroma pastirja stalno naseljeni kmetovalec.

Širša delitev dela, kakor jo poznamo iz sužnjeposestniške in fevdalne dobe, nima več izvora v spoznanju, da imajo posamezniki različne sposobnosti. Nastala je iz novih proizvodjalnih odnosov, ki so razdelili ljudi v razrede. Posamezna področja dejavnosti so postala posebna pravica določenih razredov, kast in slojev. Kolikor je bilo v teh okvirih mogoče, so seveda še naprej prihajale do izraza posebne sposobnosti posameznikov, saj so se z nastajanjem višje organiziranih družbenih skupnosti, z rastjo gospodarstva, z novimi odkritji, z večjo trgovsko izmenjavo in z vedno pestrejšimi potrebami predvsem vladajočih razredov pojavljala nova delovna področja, novi poklici, katerim ni bil kos kdorkoli. Razvejanost strok oziroma delitev dela je bila najbolj očitna v rokodelstvu.

Število obrtnikov, trgovcev in uradnikov je bilo vedno večje. Vsi ti ljudje so služili denar. Tudi kmet, ki je prodajal svoje revne presežke, če so mu ostali po oddaji desetine, je prišel do kupne moči. Tako je povpraševanje po potrošnih dobrinah vedno bolj raslo. Najbolj podjetni obrtniki so ta pritisk izkoristili in razširili svoje delavnice. Tu se sedaj srečamo z novo delitvijo dela v okviru enega poklica. Gospodar delavnice je spoznal, da ne utegne več opravljati ročnih del svoje obrti, če hoče, da mu bo v delavnici, kjer je imel vrste delavcev, delo dobro teklo. Ukvarjati se je začel le z nabavljanjem materiala, s prodajo, z nadzorstvom nad delavci in z računi. Kmalu tudi tega ni zmožal sam in je posamezne naloge prepuščal drugim. Ni trajalo dolgo, ko je ugotovil, da je delitev dela smiselna tudi v delavnici. Tako so nastale že ob koncu fevdalne dobe prve manufakturne delavnice — predhodnice današnjih tovarn. Glavni motiv delitve dela na tej stopnji, ki je še daleč od take razcepitve delovnih procesov, kakor jo poznamo danes, je bil pritisk potreb po čim večji proizvodnji in težnja posameznikov, da koncentrirajo čim več proizvodjalnih sil v svojih rokah. Delitev dela glede na sposobnosti delavcev je bila drugotnega pomena.

Razvoj delitve dela je šel od tedaj nezadržno naprej. Delitev so narekovali novi tehnološki postopki in ekonomski računi. Danes ne govorimo več o delitvi, ampak že o pravi razcepitvi dela. Poleg proizvodnih oddelkov v ožjem pomenu besede, srečamo v vsakem organiziranem podjetju še oddelke za pripravo nabavo, prodajo, vzdrževalne oddelke, računovodske, kadrovske itd. V vseh teh oddelkih teče delo prav po načelih delitve. Naloge so postale tako obširne in zahtevajo toliko različnega znanja, da je posameznik lahko kos le majhnemu delu opravil. Tudi če bi si bil človek z daljšim šolanjem pridobil širše znanje, vseh teh nalog ne bi zmožal, saj se njihova vsebina z napredkom tehnike, znanosti in zahtev tržišča neprestano spreminja in dopolnjuje. Organizacija dela zahteva skladno soreninjanje nalog, človek pa je sposoben le postopnega dopolnilnega usposabljanja.

(Se nadaljuje)

Naše žene niso samo dobre delavke temveč tudi dobre športnice

Praznik veselja in norosti je že mimo. Nanj spominja le še pustna šema »laufarji«

Stipendisti so se na veliko ravnali o tem, ko so odgovarjali na vprašanje: »Kakšne spremembe oziroma izboljšave bi glede dela ali organizacije v podjetju (poslovni enoti ali oddelku) predlagali? V analizi je navedenih 49 odgovorov, izmed katerih so mi stopili najbolj pred oči:

- boljša organizacija dela v podjetju,
- boljša povezava med centralo in poslovnimi enotami,
- temeljitejša priprava dela,
- zmanjšati režijo centrale in drugih enot,
- poslovnih vseh služb, opredelitev dolžnosti in kompetenc na posameznih delovnih mestih,
- pravila, pravočasna in dosledna predpriprava za redno delo od centrale do gradbišča. Izogniti se nepotrebne dale, iskati polno storitev povsod in za vse primere, itd.

Če bi na podlagi izbranih odgovorov pripravili novo anketo, v kateri naj bi na postavljena vprašanja odgovorili starejši strokovnjaki, bi verjetno sprožili pravi plaz očitanj, stari—mladi.

Starejši člani kolektiva, ki so leta in leta prispevali svoj delež k uspehu podjetja, skrbeli po svoji strokovnosti za

korist tako posameznikom kakor tudi poslovanju podjetja kot celote.

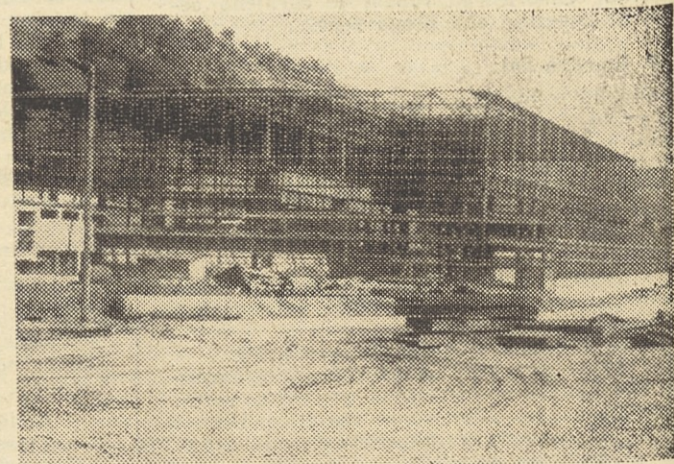
Ne glede na to, kaj je in kaj bi bilo če bi . . . je analiza dala odgovore, ki ne smejo ostati v predalu. Zato sem se odločil, da načem nekaj misli o organizaciji in delitvi dela ali, kakor kratko pravimo, racionalizaciji. To je bila namreč tudi tema moje maturitetne naloge, ki me v okviru delovnega življenja najbolj veseli in zanima.

Delitev dela z ekonomskimi prednostmi deljenega dela in racionalizacija

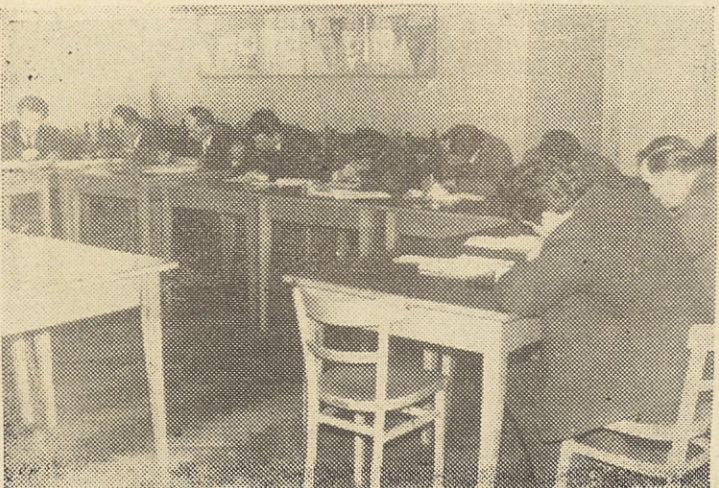
Pri delitvi dela, ki jo je poznal že prazgodovinski človek, je gotovo v veliki meri botrovalo spoznanje, da imajo ljudje različne sposobnosti. Res je, da so morali v boju za obstanek vsi združevati vse sile in vsi delati vse. Toda pri najkrušnejšem preizkušanju svojih moči, čutov in iznajdljivosti, so ugotovili, da so nekateri boljše borci, drugi zanesljivejši strelci, tretji morda spretnejši izdelovalci čolnov in podobno. Od tega spoznanja je samo še korak do izkoriščanja teh posebnih sposobnosti. Prvotna delitev dela se je še bolj utrdila, ko je človek spremenil način življe-

Če vas kdaj kot panese na Trejane, ne pozabite si v naravnih velikosti ogledati sliko, ki je obešena v gostilni

Velika hala za novo jeklarno ravenske železarne v izgradnji

Slika levo: Znanje je moč našega gospodarstva. Del udeležencev na seminarju v Ljubljani — Srednja slika: Po napornem delu je treba skrbeti še za požarno varnostne ukrepe. To posebno velja za Skofjo Loko, saj delamo in živimo sredi lesa — Slika desno: Takole smo pred odhodom v Nemčijo ujeli naše sodelavce

Sklepi organov samoupravljanja

DS podjetja

SKLEPI

VII. rednega zasedanja delavskega sveta podjetja, ki je bilo dne 16. II. 1967 v Ljubljani

1. Popravek pravilnika varstva pri delu glede na preciziranje odgovornosti v zvezi z varstvom pri delu naj se predloži do seje dne 28. II. 1967.

Komisija za investicije naj do naslednjega zasedanja delavskega sveta sestavi pregled investicijskih nabav za leto 1967 po prioriteti, dopolni pa naj predvidene gradbene investicije po predlogih, ki so dospeli.

Drugi sklepi so bili izvršeni.

2. Poročilo overovatelja zapisnika se vzame na znanje.

3. Poročilo predsednika upravnega odbora podjetja o seji dne 15. II. 1967 se vzame na znanje.

4. Odobri se poročilo centralne inventurne komisije v naslednjem:

a) Iz osnovnih sredstev se izknjižijo inventurni primanjkljaji za osnovno dejavnost po osnovni vrednosti 6.455,44 N din, za neodpisano vrednost v breme rezervnega sklada 2.567,10 N din;

b) V breme izrednih stroškov naj se preknjižijo inventurni primanjkljaji pri materialu in drobnem inventarju 72.799,12 N din od tega:

pri osnovni dejavnosti 71.281,69 N din,
pri delavskih menzah 1.166,59 N din,
pri delavskih domovih 1,75 N din,
pri počitniških domovih 406,69 N din;

c) V breme izrednih stroškov naj se preknjižijo inventurni primanjkljaji pri gotovih izdelkih za vrednost 1.401,34 N din;

č) Med osnovna sredstva naj se preknjižijo ugotovljeni inventurni viški pri osnov-

nih sredstvih v osnovni vrednosti 199,50 N din,

in po sedanji vrednosti 46,89 N din;

d) V dobro drugih dohodkov naj se preknjižijo inventurni viški pri materialu in drobnem inventarju v skupni vrednosti 73.060,39 N din od tega:

pri osnovni dejavnosti 72.931,94 N din,
pri delavskih menzah 13,32 N din,
pri delavskih domovih 6,11 N din,
pri počitniških domovih 110,02 N din;

e) V dobro drugih dohodkov naj se preknjižijo inventurni viški pri gotovih izdelkih v vrednosti 2.113,49 N din;

f) V breme izrednih stroškov naj se preknjižijo neizterljive terjatve v skupni vrednosti 189.067,14 N din od tega:

v osnovni dejavnosti 189.039,14 N din,
v delavskih menzah 28,00 N din;

g) Na dvomljive in sporne terjatve naj se preknjižijo terjatve od kupcev v osnovni dejavnosti za 31.774,30 N din;

h) V dobro drugih dohodkov naj se preknjižijo zapadle obveznosti do dobaviteljev v skupni vrednosti 569,42 N din od tega:

pri delavskih menzah 545,42 N din,
pri počitniških domovih 24,00 N din.

Centralni komisiji za inventuro se podaljša mandat z namenom da permanentno kontrolira pravilnost skladiščne službe.

5. Na podlagi pismenega predloga komisije za revalorizacijo in ugotovitve iz zapisnika te komisije se odobri:

a) znižanje revalorizacijskih faktorjev za opremo do 20 %;

b) po posebni obrazložitvi za posamezne delovne priprave zvišanje do 20 % in znižanje 20 % do 50 %. (Elaborat priložen);

c) znižanje do 20 % za zgradbe, zgrajene do leta 1962 in 1963.

6. Ne revalorizira se:

a) veliko orodje iz grpe 71 nomenklature osnovni sredstev po nabavni vrednosti

73.349,87 N din in z odpisi v višini 38.682,60 N din;

b) sredstva skupne porabe izven uporabe po stanju na dan 30. 6. 1966 v višini 1907 N din.

7. Potrdi se odpis osnovnih sredstev in primanjkljajev ter odobri kritje neodpisane dela odpisanih osnovnih sredstev po odbitku vrednosti odpadnega materiala v breme rezervnega sklada podjetja v skupnem znesku 54.648,81 N din (glej prilogo).

8. S spremembo zakona o sredstvih gospodarskih organizacij (Ur. l. SFRJ št. 1/67) glede stroškov investicijskega vzdrževanja osnovnih sredstev se sprejme naslednji sklep:

Stroški investicijskega vzdrževanja se nadomeščajo iz celotnega dohodka, doseženega v letu, v katerem so stroški nastali.

Navedeni sklep velja za vse leto 1966 in od 1. januarja 1967 dalje.

9. Potrdijo se minimalne stopnje amortizacije, veljavne po zakonu o stopnjah amortizacije osnovnih sredstev delovnih organizacij (Ur. l. SFRJ št. 52/66).

10. Sprejme se predračun Centra za izobraževanje za leto 1967. Pri izvajanju predračuna je treba izvesti naslednje: tečajji za dopolnilno izobraževanje naj se organizirajo v decembru in januarju. V okviru programa dopolnilnega izobraževanja naj se vključijo poklici — zidarji, tesarji in železokrivci. Zaostriti je spremljanje uspeha študija naših študentov in jih po končanem študiju pravilno vključevati v proizvodnjo. Plačevanje prispevka za šolstvo v višini 1% od osebnih dohodkov naj ostane še nadalje enako kakor je to bilo v preteklem letu, vendar brez sklenitve posebnih pogodb s skupščinami občin na posameznih področjih, dokler ne bo rešeno dokončno vprašanje financiranja šolstva. Predvideni materialni stroški za tečajnike naj se ne porabijo.

11. Delavski svet sprejme na znanje informacijo o poteku dela komisije za analitično oceno delovnih mest.

12. Z veljavnostjo od 1. januarja 1967 se v 7. člen pravilnika o uporabi privatnih osebnih vozil za službene namene ter o povračilu za njihovo uporabo črta za »osebni avtomobil 52 din/km« in vstavi: »za osebni avtomobil 0,60 N din/km neto«.

13. Za člana upravnega odbora poslovnega združenja »SMELT« se imenuje tov. dipl

ing. Janez Gričar, komercialni direktor podjetja.

14. Delavski svet podjetja vzame na znanje priporočilo občine Ljubljana-Center o ustvarjanju lastnih sredstev za poslovni sklad.

Predsednik DS podjetja:

Franc Vovk

UO podjetja

SKLEPI

VII. redne seje upravnega odbora podjetja, ki je bila dne 15. II. 1967 v Ljubljani

1. Sklepi prejšnjega sestanka so bili izvršeni.

2. Predlaga se delavskemu svetu podjetja, da sprejme in potrdi poročilo centralne inventurne komisije v naslednjem:

a) Iz osnovnih sredstev se izknjižijo primanjkljaji za osnovno dejavnost po osnovni vrednosti 6.495,44 N din, za neodpisano vrednost v breme rezervnega sklada 2.507,10 N din;

b) V breme izrednih stroškov naj se preknjižijo inventurni primanjkljaj pri materialu in drobnem inventarju 72.799,12 N din od tega:

pri osnovni dejavnosti 71.281,69 N din, pri delavskih menzah 1.108,99 N din, pri delavskih domovih 1,75 N din, pri počitniških domovih 406,69 N din;

c) V breme izrednih stroškov naj se preknjižijo inventurni primanjkljaji pri gotovih izdelkih za vrednost 1.401,34 N din;

č) Med osnovna sredstva naj se preknjižijo ugotovljeni inventurni viški pri osnovnih sredstvih v osnovni vrednosti 199,50 N din, in po sedanji vrednosti 46,89 N din;

d) V dobro drugih dohodkov naj se preknjižijo inventurni viški pri materialu in drobnem inventarju v skupni vrednosti 73.060,39 N din od tega:

pri osnovni dejavnosti 72.931,94 N din, pri delavskih menzah 13,32 N din, pri delavskih domovih 6,11 N din, pri počitniških domovih 110,02 N din;

e) V dobro drugih dohodkov naj se preknjižijo inventurni viški pri gotovih izdelkih v vrednosti 2.113,49 N din;

f) V breme izrednih stroškov naj se pre-

knjižijo neizterljive terjatve v skupni vrednosti 189.967,14 N din od tega:

v osnovni dejavnosti 189.639,14 N din,
v delavskih menzah 28,60 N din;

g) Na dvomljive in sporne terjatve naj se preknjižijo terjatve do kupcev v osnovni dejavnosti za 31.774,30 N din;

h) V dobro drugih dohodkov naj se preknjižijo zapadle obveznosti do dobaviteljev v skupni vrednosti 569,42 N din od tega:

pri delavskih menzah 515,42 N din,
pri počitniških domovih 24,00 N din.

3. Na podlagi zakona o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. 52/66) je potrebno do 1. marca t. l. določiti višino nadomestila za prvih 30 dni bolezni, kar se plačuje po določilih omenjenega zakona v bieme sredstev podjetja, Upravni odbor daje v običnavo glede navedenega vprašanja naslednje:

— nadomestilo osebnega dohodka v primeru začasne delovne nezmožnosti zaradi bolezni ali nege obolelega ožjega družinskega člana naj velja še nadalje v višini 80 % za prvi primer bolezni v koledarskem letu, 60 % osnove za drugi primer, 50 % od osnove za tretji in vsak nadaljnji primer v enem koledarskem letu,

— od 4. do 30. dneva naj bi znašalo nadomestilo osebnega dohodka 80 % osnove ne glede na to, kolikokrat je bolezen nastopila v enem koledarskem letu,

— osnova za izračun nadomestila osebnega dohodka za primer zadržanosti z dela zaradi bolezni ali nege obolelega družinskega člana je poprečni zaslužek pretekelega leta.

Nadomestilo osebnega dohodka v višini 100 odstotkov osnove gre od prvega dne izostanka do tridesetega dne za primer nesreče pri delu ali poklicnega obolenja in vajencem oz. učencem strokovnih šol s praktičnim poukom.

Iz sedanjega pravilnika o nadomestilu osebnega dohodka za prve tri dni bolezni naj se črta 7. člen, ki govori o zmanjšanju nadomestila v primeru, če se delavec med boleznijo nahaja v stacioniranem zdravstvenem ali drugem specializiranem zavodu, v katerem ima nastanitve v prehrano. Prav tako se ne zmanjša v teh primerih tudi nadomestilo osebnega dohodka od 4. do 30. dne bolezni.

Gornji predlog bo predložen delavskemu

svetu na naslednji seji, kolikor ga bodo kolektivni enot sprejeli.

4. Po obravnavi vprašanja, kolikšen bo regres za koriščenje letnega dopusta, sklene upravni odbor, da naj se pripravi do naslednje seje temeljita analiza o tem vprašanju in se bo na podlagi te analize odločilo o višini regresa. Nadomestilo za ukinjene popuste pri vožnjah ob nastopu rednega dopusta ostane še nadalje v isti višini, kot je bilo to v preteklem letu.

5. Odobri se uporaba osebnega avtomobila za službene namene do 1000 kr. mesečno tov. Ignacu Suštaršiču.

6. Odobri se potovanje v Italijo v zvezi s projektom hladilnice za »Prehrano« tov. Osvinu Novaku.

7. Tov. Ignacu Suštaršiču se odobri kot pomoč za nabavo zdravil pri zdravljenju njegovih sinov enkratni znesek 800.000 S din.

8. Delavskemu svetu podjetja predlaga upravni odbor spremembo višine odškodnine za uporabo privatnih osebnih vozil v službene namene glede na povišane materialne stroške v višini 60 S din za prevožen kilometer.

Predsednik UOP:

Lado Janžekovič

DS KO Ljubljana

SKLEPI

XV. redne seje delavskega sveta kovinskih obratov Ljubljana, ki je bila 26. 1. 1967

1. Ugotovi se, da so vsi sklepi DS z dne 9. 11. 1966 izvršeni.

2. V zvezi s poslovanjem skladiščne službe se sprejmejo naslednji sklepi:

— Stanje zalog naj se zmanjša do 1. 5. 1967 za 10 %, tj. 35 milijonov S din in o tem poroča upravnemu odboru.

— dela na skladišče se opravljajo za artikel oz. obseg, ki se v 3 mesecih (skrajna meja) odproda,

— izdelki na skladišče naj se sprejmejo samo z naročilnico komercialnega šefa,

— nedovršena proizvodnja se mora zmanjšati do 1. 5. 1967 za 20 milijonov S din.

— za odvečni material naj se pošljejo ko-

mercialne ponudbe in po potrebi ponavljajo,
— zaradi uspešnega postovanja se mora-
jo skladišča obvezno zapirati ob 12. uri. Iz-
jema so samo terenska dela, za katera bo
skladišče odprto tudi kasneje,

— prouči naj se učinkovitejša delitev dela
v skladišču pri sedANJI zasedbi,

— v breme osebnih dohodkov naj se knji-
žijo viški v višini 9113,07 N din, v breme iz-
rednih izdatkov pa manjki v višini 3384,68
N dn, ki so nastali ob inventuri v letu 1966.

3. Imenuje se komisija v zasedbi Alfred
Brank, Franc Plesec, Vojteh Pečlin in Franc
Kumer, katera bo sestavila odgovor na teze
o delitvi dohodka podjetja. Osnutek pravil-
nika o nagrajevanju organizatorjev proiz-
vodnje bo obravnaval DS po sprejetju pra-
vilnika o nagrajevanju organizatorjev proiz-
vodnje za celotno podjetje.

Obravnava o delitvi dohodka po obračun-
skih enotah naj se preloži do sprejema pra-
vilnika o delitvi dohodka podjetja.

4. DS sprejme na znanje poročilo o delu
upravnega odbora obrata,

5. SPO Ljubljana naj uredi parkirni pro-
stor za mehanizacijo v najkrajšem času.

6. DS sprejme na znanje informacije o
sklepu upravnega odbora počitniških do-
mov, informacijo o poteku letne bilance, o
združevanju nekaterih služb v ljubljanskem
bazenu ter informacijo o zasedenosti kapa-
citet delavnic.

7. Tople obroke malic naj obrati še nada-
lje sprejemajo pri Družbeni prehrani Be-
žigrad, s čimer se odstopi od sklepa, da se
za delavce obratov organizira malica pri
podjetju SAP Ljubljana.

8. V komisijo za analitično oceno delovnih
kovinskih obratov Ljubljana se imenujejo:
Janko Košir, predsednik

Franc Kumer, namestnik predsednika in
član

Stane Kogovšek, član

Edo Drole, namestnik

9. Predlaga se delavskemu svetu podjetja,
da spremeni dosedANJI način izplačevanja te-
renskega dodatka zaradi dviga stroškov pre-
hrane in prenočišč.

Delavci, ki so odrejeni za terensko delo
z oddaljenostjo preko 10 km od stalnega de-
lovnega mesta, naj bi prejimali 50 % dne-
vnice, ki so predvidene za službena potova-
nja. Isto naj velja tudi za vajence, ki so
odrejeni na terenska dela.

10. Izplača se dotacija sindikalnemu odbo-
ru v višini 1000,00 N din zaradi pogostitve
delavcev, ki so bili v lanskem letu zaposleni
pri podjetju 10, 15 ali 20 let.

Predsednik:

Alfred Brank

DS Koper

SKLEPI

VI. redne seje delavskega sveta »Gradis« PE Koper 20. 1. 1967

1. DS sklene, da predlaga centrali pod-
jetja dopolnitev točke 14. tez o delitvi do-
hodka, in sicer:

Skupni stroški podjetja naj se prikažejo
vsaj trimesečno (dosedaj so bili prikazani le
ob letni bilanci). Ključ za razporeditev teh
stroškov na enote naj se določi že v letnem
planu podjetja.

2. Ker je varnostni službi v podjetju z
novim pravilnikom HTV dan poseben pouda-
rek, imenuje DS v komisijo HTV enote še
tov. Humberta Slabeta, električarja v enoti,
ker že po službeni dolžnosti opravlja kon-
trollo in meritve ozemljitve električnih na-
prav na objektih.

Člani komisije HTV so še posebej dolžni,
da javljajo vse nepravilnosti in pomanjklji-
vosti glede varnosti na objektih tehnični
službi sektorja, ki je za varnostne mere od-
govorna. Prav tako imajo člani komisije
HTV dolžnosti, da sodelavce nenehno opo-
zarjajo na varnostne ukrepe in uporablja-
nje osebnih zaščitnih sredstev pri delu.

3. Na razpisani enotedenski tečaj HTV za
delovodje določi DS tov. Janka Negoda, grad,
delovodja enote.

4. Na osnutek pravilnika o nagrajevanju
organizatorjev proizvodnje sklene DS, da se
predlaga dopolnitev točke 8, in sicer: krite-
rij za oceno organizatorjev naj bi bila tudi
višina režijske gradbišča, ki predstavlja po-
memben faktor v poslovanju gradbišča.

5. DS odobri nakup žalnih vencev za po-
kojna sodelavca tov. Andreja Toškana in
tov. Sulejmana Šahinoviča.

Sklene tudi, da poravnava stroške prevoza
pok. Šahinoviča iz Kopra v Bos. Otoko,
stalno bivališče njegove družine. Zahtevek

za povračilo omenjenih stroškov predloži enota pristojnemu sodišču, ki bo ugotovilo krivca prometne nezgode, v kateri je imenovani podlegel.

6. Ure, ki jih prebijejo člani CDS in CUO na sejah teh organov, vnese in obračuna obrač. odd. na podlagi seznama udeležencev, katerega tajništvo, ki izdaja potne naloge, mesečno obrač. odelku.

7. V bodoče bomo sklicevali seje DS in UO v enoti po delovnem času. Vsak član, ki vabilo na sejo podpiše, se je dolžan seje tudi udeležiti. Kolikor pa je zadržan, mora do začetka seje predložiti pismeno opravičilo. Vsak neopravičeni izostanek bomo obravnavali na naslednji seji.

8. Občini Koper se odgovori, da v letošnjem letu enota nima planiranih finančnih sredstev za poravnavo prispevka v znesku 11.250 novih dinarjev, katerega nam je določila za popravilo dela Ulice 15. maja (odsek od križišča pri Cestnem podjetju do križišča s Tomšičevo ulico v Kopru). Dejansko smo dosedaj pretežni del te ulice nasipali sami, dočim smo odsek ulice, ki je določena za popravilo, minimalno uporabljali.

Overovatelj:
Luka Kočič
Ludvik Hajdinjak

UO DD Ljubljana

SKLEPI

IX. redne seje upravnega odbora enote uprave delavskih domov in naselij »Gradiš« centrala Ljubljana z dne 2. II. 1967

1. Ugotavlja se, da so sklepi zadnje seje odbora izvršeni.

2. Odobri se »plan dopustov« delavcev uprave domov za leto 1967.

3. Analizirajo se stroški uprave domov in naselij za obdobje od 1. I. do 30. XI. 1966 in ugotovi pozitivne rezultate.

4. Ker stanovanjska baraka v Jaršah ni dovolj varna pred požarom, last je enote Zaloga, uprava plačuje samo najemnino, se sprejme sklep, naj bi enota Zaloga izvršila potrebna dopolnilna dela, tako da bi se baraka zavarovala.

5. Stanovalci, kateri so na dopustu, vseeno

plačujejo dodatek za drva v zimskem času, a če so na dopustu preko 30 dni, naj ne plačajo.

6. Tuje osebe, katere brez odobritve uprave prenoče v delavskih domovih ali naselju, plačajo enotno odškodnino 20,00 N din.

7. Baraka v delavskem naselju Koželjeva 8a, last delavca Duh iz OGP, naj se poruši, ker imenovani itak ne stanuje v naselju.

8. Glede televizijskih aparatov, kateri se nahajajo v delavskih domovih, so pa last sindikata, se sprejme sklep, da se ti aparati prenesejo v last uprave domov. Isto velja za popravila.

9. Glede predloga Zavoda za zdravstveno varstvo, da se naj plača pavšal za kontrolo v znesku 7840 N din, se sprejme sklep, da se sprejme le, če izvrše tudi vso dezinfekcijo.

10. Glede problema del v delavskem domu Novakova ul. 5 se sprejme sklep, da se zaradi zmanjšanja obsega dela v tem domu ne more poleg upravnika namestiti še enega delavca, pač pa da se da predlog kadrovske službi centrale, da na to delovno mesto postavi hišnika, ki bil tudi pomožni uslužbenec.

11. Glede snažilke Kermekove se sprejme sklep, naj dela na redovnem delovnem mestu, če to ni možno, naj nastopi bolniško.

Predsednik upravnega odbora
Ivan Grile

DS Maribor

Razširjeni sklepi

sprejeti na V. rednem zasedanju DS »Gradiš« GV Maribor, dne 19. 1. 1967

1. Ugotovi se, da so bili vsi sklepi, sprejeti na zadnjem zasedanju, izvršeni v skladu z danimi navodili.

2. DS sprejme na znanje sklepe, poročila in delo UO v času od zadnjega zasedanja DS.

3. Na podlagi poročila, ki ga je podal šef gradbenega vodstva, je DS sprejel sklep, s katerim se priporoča vodstvu PE, da zastavi vse sile za pridobitev novih del, da bi lahko dosegli predvideni plan za leto 1967 ter zaposlili vso delovno silo glede na njihovo usposobljenost oziroma strokovnost.

4. Ker je prišlo v zimskem času precej delavcev iz Nemčije, kar po planu ni bilo predvideno, sklene DS, da upravno vodstvo postavi zahtevo pred centralo podjetja oziroma samoupravne organe podjetja, da se prizna našemu gradbenemu vodstvu določen znesek na račun kritja izplačanih osebnih dohodkov, ki jih je bila naša PE dolžna izplačati delavcem, ki so prišli iz Nemčije in jih ni bilo mogoče razporediti na delo.

5. Če zaradi ostre zime ne bo mogoče izvrševati predvidenega plana zimskega dela, se sklene, da sveti obračunskih enot posameznih gradbišč lahko po predhodnem soglasju s tehnično službo odredijo delavcem brezplačni dopust, redni letni dopust in plačan 70-odstotni dopust, in to le v primeru, če delavec koristi enako število dni brezplačnega dopusta, rednega dopusta in plačanega dopusta v višini 70 odstotkov od osebnega dohodka.

6. Sklene se, da se dopustne kartice dostavijo na gradbišče najkasneje do konca januarja 1967.

7. DS je ponovno obravnaval vprašanje razporeditve delovnega časa ter sprejel sklep, da se razporeditev delovnega časa za naše gradbeno vodstvo uredi v skladu s predlogom DSP s tem, da se upošteva razporeditev ur po posameznih mesecih, vtem ko se razporeditev delovnega časa in prostih sobot uredi v skladu s specifičnostmi našega GV.

Predlagan predlog o razporeditvi delovnega časa je poslati vsem gradbiščem zaradi enotnosti poslovanja gradbišč v okviru GV.

Razporeditev delovnega časa za uslužbenca GV je enaka razporeditvi delovnega časa centrale podjetja oziroma KO Maribor.

8. Potrđi se predlog UO GV glede posebnega dodatka na terenski dodatek, kot sledi:

Za delavce, ki delajo na gradbiščih, na katerih ni urejena prehrana in stanovanje ter nastajajo s tem v zvezi večji stroški, se poveča terenski dodatek, in to:

Gradbišče	NK, PK	KV I,		VK II	ing. teh- niki delo- vodje ND/h
		KV I	KV II		
Verzej	0,50	0,65	0,80	1,00	
Cmurek	0,50	0,65	0,80	1,00	
Ormož	0,40	0,50	0,60	0,75	
Ljutomer	0,40	0,50	0,60	0,75	
Turnišče	0,40	0,50	0,60	0,75	
Slov. Bistrica	0,40	0,50	0,60	0,75	

Povečani terenski dodatek pripada samo tistim delavcem, ki stalno stanujejo na gradbišču in živijo ločeno od svoje družine.

Delavcem, ki prejemajo ločitveni dodatek, pa se naj izplača povečani terenski dodatek 100-odstotno, vtem ko se delavcem, ki nimajo družine, izplača terenski dodatek le v višini 50 odstotkov od zgoraj navedenih zneskov.

Kolikor se pred zasedanjem DS formira novo gradbišče, se pooblašča UO GV, da določi višino dodatnega terenskega dodatka za novo gradbišče.

9. Na predlog UO sklene DS, da se krijejo pravdni stroški v višini 500.00 N din, ki so nastali v zvezi pravde glede požara na gradbišču v Turnišču iz sredstev sklada skupne porabe GV.

10. Potrđi se sklep UO v zvezi z dotacijo za ureditev spomenika talcev v Mariboru ter v zvezi s tem sprejme DS sklep, da se iz sklada skupne porabe GV prizna za ureditev spomenika talcev v Mariboru 3000 N dinarjev, katere je nakazati obč. skupščini Maribor-Center.

11. DS predlaga GV, da na osnovi predloga osnovne organizacije in UO GV posreduje centrali podjetja in samoupravnim organom, da se spremenijo določba pravilnika o dodelitvi stanovanj, s katero je določeno, da mora vsak delavec, ki prejme novo stanovanje, plačati lastno udeležbo v višini 10 odstotkov od vrednosti dodeljenega stanovanja.

DS je mnenja, da je delavcem težko še v naprej postavljati ta pogoj posebno zato, ker na drugi strani podjetje kreditira tiste delavce, ki gradijo zasebne stanovanjske hiše.

Predsednik DS
Miro Žorž, l. r.

DS Ravne

SKLEPI

VII. redne seje DS PE »Gradiš« Ravne
z dne 25. I. 1967.

1. DS-PE vzame na znanje poročilo končnega obračuna poslovne enote za leto 1966.
2. DS-PE vzame na znanje poročilo Plana za leto 1967.
3. DS-PE sklene:

	N din
— da se inventurni primanjkljaj v celoti knjiži na izredne izdatke v znesku	1.121,59
— da se inventurni višek v celoti knjiži na izredne dohodke v znesku	202,77
— da se priznajo 50 % redni odpisi novih nabav na kontih: 361, 363 in 365, ki znašajo skupno	28.963,52
— da se na podlagi zapisnikov prizna odpis na kontih: 361, 363 in 365, ki znaša skupno	31.918,64

— da se tov. Alojza Rotarja, na delovnem mestu odgovornega skladiščnika na OE gramoznica, zadnjič pismeno opozori na povprečno skladiščno poslovanje v letu 1966, — da se v čistopisu inventure za leto 1966 poleg strogega pridržavanja obvezn. nomenklature uporablja še: pravilni naziv materiala, začet s samoštalnikom po abecednem redu v okviru vsake nomenklaturne skupine, — da se vsaj ob polletju obvezno izdelajo pregledni izvlečki — seznami izdanega drobnega inventarja na reverz ter tako na minimum zniža inventurne razlike na tem področju poslovanja, — da se za leto 1967 še obdrži knjiga ažurnosti skladiščnega poslovanja.

4. Tov. Alojza Rotarja se s pismenim opominom ponovno vendar zadnjič opozori, da bo za najmanjše odstopanje v skladiščnem poslovanju imelo za posledico odstranitev s tega delovnega mesta. Razveljavi se sklep 3. seje DS-PE z dne 10. 9. 1966 z 31. 12. 1966 glede korekture OD za dobo 3 mesecev.

5. DS-PE sklene, da se do 25. 2. 1967 dokončno razčisti nastali spor glede plačevanja lastne udeležbe (DS-PE je tozadevni sklep že sprejel dne 19. 12. 1966).

6. DS-PE sklene, da se do 25. 2. 1967 dokončno uredijo stanovanjske zadeve — do tega časa naj STANOVANJSKA KOMISIJA-PE skliče sejo, da se zadeve glede prese-litve preverijo in uredijo.

7. DS-PE nadalje sklene: ker je ukinjeno obratovanje delavske menze, se ukinejo vsa ostala delovna mesta v starem delavskem naselju »komunale« poslovne enote z dne-vom sklepa, razen delovnega mesta čistilke, ki se ukine s 15. 3. 1967, ko se bo odstranila baraka.

8. DS-PE sklene naslednje — do končne iz-praznitve starega naselja ostane Djuretič

Andrej skladiščnik in upravnik tega nase-lja, za naprej se ga bo po možnosti odredilo za skladiščnika na sektorju »gramoznica«, ker bo le tako polno zaposlen.

9. V petek dne 27. 1. 1967 bo seja UO-PE. Navzoč bo tov. Stane Uhan in tolmačil teze o delitvi dohodka.

10. DS-PE sklene, da se za kandidata v Zbor delovne skupnosti predlaga sekt. teh-nika Toneta Zaletlja, Izpolnjeno popisnico je poslati na SZDL Ravne na Koroškem.

11. S tajnim glasovanjem z nadpolovično večino se iz delovne skupnosti izključijo za-radi kršitve delovnih dolžnosti:

tov. Antonija Struc — delavka

Stjepan Hraščič — vajenec

Mirko Sklepič — vajenec

12. Francu Grnjaku se prošnji ne ugodi, ker je omenjeno stanovanje že prodano.

13. Berti Prosenjak se odgovori, da se s prošnjo za dolgoročno posojilo še počaka, da bo več prosilec.

14. DS-PE sklene: Ko se družina Flip izseli iz barake ob Suhi, bo komisija PE barako ocenila in se nato pokloni Krajevni skupnosti Ravne na Koroškem za nadomestilo krajevnega prispevka (stroške podiranja in očiščenja terena nosi prosilec glasom prošnje — Krajevna skupnost sama).

Predsednik DS-PE

Milan Majžir

zanj Karel Ficko l. r.

UO GV Ljubljana

SKLEPI

V. redne seje upravnega odbora gradbenega vodstva Ljubljana z dne 4. II. 1967.

1. Sklepi zadnje seje so bili izvršeni.

2. Za delavce zaposlene na gradbišču v Kopru se določi terenski dodatek v višini:

S din na uro

NK in PK delavci	80
KV delavci	108
VK delavci, delovodji, inženirji in tehniki	136
šef sektorja	164

Za delavce zaposlene na gradbišču v Opa-tiji se zaradi višjih prehrabnenih stroškov določi sledeča višina terenskih dodatkov:

	S din na uro
NK in PK delavci	110
KV delavci	140
VK delavci, delovodje, inženirji in tehniki	170
šef sektorja	190

Poročeni delavci prejmejo poleg terenskega dodatka še dodatek za ločeno življenje, ki znaša za:

	S din na mesec
NK, PK in KV delavce	7000
VK, delovodje, tehniki in inženirji	9000

3. Prošnja zidarja tov. Jožeta Horvata za posojilo opažnih tabel se odstopi komercialnemu oddelku gradb. vodstva s priporočilom, da se ugotovi prošnji v okviru danih možnosti.

Predsednik Upravnega
odбора gradbenega
vodstva Ljubljana:

Franc Zorko

UO KO Maribor

10. redne seje UO poslovne enote »Gradisc
KO Maribor, dne 19. I. 1967

1. Komisiji DS podjetja za notranjo delitev se pošljejo predlogi in pripombe na teze za pravilnika o delitvi dohodka podjetja.

2. Do 21. 1. 1967 se pošljejo pripombe in spremembe oz. predlogi na osnutek pravilnika o nagrajevanju strokovnega kadra in organizatorjev proizvodnje.

3. Komisija za interno delitev v poslovni enoti predloži do 9. 2. 1967 interni pravilnik o nagrajevanju organizatorjev proizvodnje.

4. Komisija HTV predloži predloge oz. pripombe na pravilnik do 31. 1. 1967.

5. Delavci, kateri so zapustili podjetje samovoljno, se ne sprejmejo več v delovno razmerje.

6. Komisiji, katera pregleduje delovne naloge za izvršene usluge članom kolektiva, izda uprava okrožnico glede obračunavanja istih.

Zapisnikar:

Valter Stropnik s. r.

Predsednik UO PE:

Tone Stražar s. r.

DS Koper

SKLEPI

V. seje delavskega sveta »Gradisc
PE Koper 28. 12. 1966

1. Knjigovodska služba na centrali naj pred objavo bilanc upošteva kontrolne ugotovitve enote ter eventualne korekture, ter da k posameznim postavkam obrazloži, tako, da bo bilanca resnično dejanski pregled stanja enote v določenem času.

2. Z gradnjo samskega doma bomo pričeli, ko bomo prejeli vsa potrebna dovoljenja. Priprave za gradnjo so v teku.

3. Zaposlene vedno in povsod opozarjati pri delu na varnostne mere, posebno na obvezno uporabo osebnih zaščitnih sredstev.

4. Čimpreje je urediti potrebne prostore na sektorju v Luki: sanitarije, slačilnico, umivalnico, jedilnico itd.

5. Pravilnik o nagrajevanju organizatorjev proizvodnje bomo obravnavali na naslednji seji, ko bodo člani DS prejeli osnutke iz centrale.

6. Seje DS bodo vsak mesec in sicer okrog 20. v mesecu. Material za seje zbira tov. Mrakova, za pravočasna vabila tov. Zore, za pripravo materiala in eventualno razmnožitev posameznih aktov pa komisija Zore, Bilas, Franderajh.

7. Z razporeditvijo prostih sobot v letu 1967 se DS strinja s tem, da naša enota na soboto dne 7. 1. dela, sobota 14. 1. je pa prosta, v kolikor ne bo kakih sprememb — ker CDS predlagane razporeditve še ni potrdil.

8. Za razpravo o merilih dela, akordih in osebnem dohodku bomo sklicali poseben sestanek članov DS. Po sindikalni liniji pa bomo sklicali tudi sestanek vsega kolektiva.

9. Overovatelja zapisnika seje DS sta dolžna zapisnik pregledati in ga, če je to potrebno korigirati.

Predsednik DS:

Ivan Zore